

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Eriaruanne nr 11

2009

ISBN 1831-0818

LIFE-LOODUSE PROJEKTIDE
JÄTKUSUUTLIKKUS JA
KOMISJONIPOOLNE JUHTIMINE

ET

Eriaruanne nr 11 // 2009

LIFE-LOODUSE PROJEKTIDE JÄTKUSUUTLIKKUS JA KOMISJONIPOOLNE JUHTIMINE

(vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 248 lõike 4 teisele lõigule)

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel.: +352 4398-45410
Faks +352 4398-46410
E-post: euraud@eca.europa.eu
Internet: <http://www.eca.europa.eu>

Eriaruanne nr 11 // 2009

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Europa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.
Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 978-92-9207-429-6
doi 10.2865/705

© Euroopa ühendused, 2009
Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Luxembourg

SISUKORD

Punktid

MÕISTED

I-VIII KOKKUVÕTE

1-11 SISSEJUHATUS

12-17 AUDITI LÄHENEMISVIIS JA ULATUS

18-67 TÄHELEPANEKUD

18-20 LIFE'I SAAVUTUSED JA ARENGUVÕIMALUSED

21-28 VALIKUMENETLUS

22-27 JÄTKUSUUTLIKKUSE EBAPIISAV NÄHTAVUS VALIKUMENETLUSE ETAPIS

28 PIKK VALIKUPROTSESS

29-40 PROJEKTIDE ELLUVIIMINE

30-36 PUUDUSED PROJEKTI VÄLJUNDITE JA PIKAAJALISTE TULEMUSTE ÜLE TEHTAVAS JÄRELEVALVES

37-40 TULEB VÄLJA TÖÖTADA NÄITAJAD, MILLEGA TULEMEID MÕÖTA

41-53 TULEMUSTE LEVITAMINE

42-48 LEVITAMISTEGEVUST TULEB TÕHUSTADA

49-53 TEADMISTE EDASIANDMISEKS TULEB TEABEEDASTUSSTANDARDID ÜLE VAADATA

54-67 PROJEKTITULEMUSTE PIKAAJALINE HALDAMINE

55-59 PROJEKTIDE JÄRELKONTROLL PÄRAST LIFE-RAHASTAMISE LÕPPEMIST AITAKS TAGADA JÄTKUSUUTLIKKUST

60-67 KAITSEMEETMETE JÄTKUMIST PÄRAST PROJEKTI LÕPPU EI KINDLUSTATA

68-77 JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

LISA I - KOHAPEAL AUDITEERITUD PROJEKTID

LISA II - LIFE+ HINDAMIS- JA VALIKUMENETLUSE AJAKAVA

LISA III - KAITSEKORRALDUSKAVAD

KOMISJONI VASTUSED

MÕISTED

EAFRD: Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

Eesmärk: Sekkumise kavandatavate tulemuste esialgne määratlemine. Vahet tuleb teha üld-, vahe-, koheste ja tegevuseesmärkide vahel:

- üldeesmärk vastab sekkumise üldmõjule ning tavaliselt määratletakse see ühenduse õigusaktides väga üldiselt; komisjon ja liikmesriigid määratlevad selle põhjal enamasti vahe-eesmärgid, mis vastavad rahastatavate programmide eeldatavale vahemõjule;
- kohesed eesmärgid puudutavad sekkumise tulemusi otseste adressaatide seisukohalt ning neid määratlevad tavaliselt liikmesriigid rahastatavate programmide rakendamise käigus;
- tegevuseesmärgid täpsustavad toodetavaid väljundeid.

EIONET: Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusvõrk

EL: Euroopa Liit

ELT: Euroopa Liidu Teataja

Elupaikade direktiiv: Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeistiku kaitse kohta

EMÜ: Euroopa Majandusühendus

ERDF: Euroopa Regionaalarengufond

EUNIS: Euroopa loodusteabe süsteem

EÜ: Euroopa Ühendus/ühendused

EÜT: Euroopa Ühenduste Teataja

LIFE: Keskkonna rahastamisvahend (*L'Instrument Financier pour l'Environnement*)

LIFE III: LIFE perioodiks 2000–2006

LIFE+: LIFE perioodiks 2007–2013

LIFE-Loodus: LIFE'i osa, mis aitab säilitada või taastada looduslike elupaikade ja/või liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuse

Linnustiku direktiiv: Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ, 2. aprill 1979, loodusliku linnustiku kaitse kohta

Meede: Poliitika raamistikus on meede programmijuhtimise põhiüksus, mis koosneb sarnaste projektide kogumist ja millel on täpselt määratletud eelarve

Natura 2000: Erikaitsealade Euroopa ökoloogiline võrgustik

Projekt: Piiritletud ajakava ja eelarvega jagamatu tegevus, mille eest vastutab projekti

teostamiskohale kõige lähemal asuv organisatsioon, kes rakendab sekkumisele eraldatud ressursse

SEBI: Euroopa bioloogilise mitmekesisuse näitajate ühtlustamine

Sekkumine: Riiklike ametiasutuste või teiste organisatsioonide poolt läbiviidav mistahes meede või tegevus, sõltumata selle iseloomust (poliitika, programm, meede või projekt)

Sisend: Sekkumise rakendamiseks mobiliseeritud rahalised, inim- ja materiaalsed ressursid

Tulem: Sekkumise rakendamisest tulenev muutus, mis on tavaliselt seotud nimetatud sekkumise eesmärkidega. Tulem sisaldab tulemusi ja mõjusid. Tulem võib olla oodatud või ootamatu, positiivne või negatiivne

Tulemus: Kohesed muutused otseste adressaatide jaoks, mis tekivad nende sekkumises osalemise lõppedes

VVO: valitsusväline organisatsioon

Väljund: See, mis toodetakse või saavutatakse sekkumisele eraldatud vahenditega (nt Y elupaiga X hektarit taastatud)

KOKKUVÕTE

I.

LIFE-Loodusega kaasrahastatakse liikmesriikides peamiselt seoses Natura 2000 aladega läbiviidavaid projekte, et soodustada liikide ja elupaikade kaitset. Sellised projektid peaksid omama selget lisaväärtust ja kaasa aitama parima tava levitamisele kaitsemeetodite ja lähenemisviiside kohta. 78 % rahastamisvahendi LIFE 300 miljoni euro suurusest aastaeelarvest eraldatakse meetmetoetusteks, millest vähemalt 50 % eraldatakse looduse kaitset ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamist toetavatele projektidele. Rahalises mõttes on tegemist kõige olulisema ELi rahastamisvahendiga, mis on suunatud spetsiaalselt keskkonnale ja mida juhib komisjon otse. LIFE-Loodus on keskne vahend Euroopa Liidu keskkonnapoliitika eesmärkide saavutamiseks.

II.

LIFE-Looduse järelevalve ja juhtimine on keeruline, kuna projekte viiakse läbi üle kogu liidu väga erinevates tingimustes, neid juhivad mitmesugused abisaajad ja nad peaksid avaldama üksikliikide ja -elupaikade kaitsele püsivat mõju, tootes lisaväärtust saavutatud tulemuste levitamisega (punktid 1–8).

III.

Alates esimese rahastamisvahendi LIFE kasutuselevõtust 1992. aastal on komisjon selle juhtimis- ja kontrollisüsteeme edasi arendanud, võttes muu hulgas arvesse kontrollikoja varasemate auditite tulemusi¹. Täiendavaid muudatusi tehti LIFE+ käivitamisega perioodiks 2007–2013 (punktid 9–11).

¹ Eriaruanne nr 11/2003 keskkonna rahastamisvahendi (LIFE) kohta (ELT C 292, 2.12.2003) ja selle järelkäsitlus 2004. eelarveaasta aastaaruandes, punktid 6.48–6.50 (ELT C 301, 30.11.2005).

IV.

Auditis hinnati, kui mõjusalt haldab komisjon LIFE-Looduse projektidele maksitavaid toetusi projektitulemuste jätkusuutlikkuse seisukohast. Samuti analüüsiti külastatud projektide juhtimist abisaajate poolt, võttes arvesse projektide jätkusuutlikkust (punktid 12–16).

V.

Audititöö viidi läbi komisjoni keskkonna peadirektoraadis ning 35 projekti läbivaatamiseks tehti kohapealseid auditikäike järgmisse kuude liikmesriiki: Belgia, Saksamaa, Itaalia, Sloveenia, Hispaania ja Ühendkuningriik. Külastati ka alltöövõtjatest järelevalve- ja teabeedastusrühmi, projektihindajaid ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskust (tegutseb Euroopa Keskkonnaagentuuriga sõlmitud lepingu alusel), kuivõrd tegemist on komisjoni lähedaste partneritega keskkonnavaldkonna juhtimise ja arendamise alal (punkt 17).

VI.

Üldiselt on auditeeritud projektid kaasa aidanud sihtliikide ja -elupaikade kaitsele eelkõige Natura 2000 aladel, toetades liikmesriikide jõupingutusi ning ELi kodanike ja nende ühenduste vabatahtlikku tööd ja pühendumust seoses bioloogilise mitmekesisuse säilitamisega. Komisjon peab siiski tagama, et heaks kiidetakse ainult nõuetekohaselt kavandatud projektid ja et need viiakse ellu ettenähtud viisil; samuti peab komisjon nõudma korraldusliku ja finantsstruktuuri loomist, mis oleks piisav ELi rahastatavate projektide mõju säilitamiseks (punktid 18–20).

KOKKUVÕTE

VII.

Ehkki alates LIFE'i kasutuselevõtust 1992. aastal on tehtud olulisi edusamme, tuleb komisjoni juhtimis- ja kontrollisüsteeme parandada, võimaldamaks saada kinnitust, et ELi rahastatavad kaitsemeetmed täidavad senisest paremini oma eesmärgi ja nende mõju säilib ka pärast seda, kui EL projekti enam ei rahasta. Seoses erinevate projektijuhtimise etappidega ilmsesid järgmised puudused:

- a) Valikumenetlus: LIFE+ projektide hindamise punktisüsteem oli ebaselge, olulistele jätkusuutlikkuse teguritele omistati liialt vähe tähtsust ning teostuste andmise üle otsustamisele kulus kaua aega (punktid 21–28).
- b) Projektide elluviimine ja järelevalve: projektide tulemustele (tulemitele) ning halduslepingutele ja -kavadele pöörati ebapiisavalt tähelepanu, mis takistab kavandatud jätkusuutlike projektitulemuste saavutamist (punktid 29–40).
- c) Tulemuste levitamine: LIFE-Looduse üksikprojektide potentsiaalset lisaväärtust ei realiseerita täiel määral, kuna saadud teadmisi, määratletud parimaid tavasid ja üksikasjalikku tehnilist või teadusosalast teavet ei tehta süstemaatilisel kättesaadavaks huvilistele väljaspool projekti vahetut naabrust (piirkond või riik) (punktid 41–53).

- d) Projektitulemuste pikaajaline juhtimine: kuna enamikul juhtudel ilmnevad rahastatud projektide tulemused (tulemid) alles pärast projekti lõppmakse tegemist ja rahastatud meetmete mõjususe hindamiseks ei ole kehtestatud järelkontrolli menetlust, on komisjonil selle kohta vähe teavet. Seetõttu tuleb saavutatud tulemuste hindamiseks kehtestada asjakohaste näitajate kogum (punktid 54–67).

VIII.

Komisjonil tuleks suuremat tähelepanu pöörata erinevatele projektitulemuste jätkusuutlikkuse seisukohalt olulistele teguritele, parandada saadud teadmiste levitamist ja luua projektide süstemaatilise järelkontrolli süsteem, mida rakendatakse pärast lõppmakse tegemist (punktid 68–77).

SISSEJUHATUS

1. LIFE on lühend sõnadest *L'Instrument Financier pour l'Environnement* ehk „keskkonna rahastamisvahend“. Esimesed LIFE'i abil rahastatud projektid käivitati 1992. aastal² ja projektide rahastamist jätkati järgmiste LIFE'i erivahenditega kuni aastateks 2000–2006 ette nähtud kolmanda etapini (LIFE III)³. LIFE jagunes temaatiliselt kolmeks osaks:

- LIFE – Loodus;
- LIFE – Keskkond;
- LIFE – Kolmandad riigid.

² Nõukogu määrus (EMÜ) nr 1973/92, 21. mai 1992, millega kehtestatakse keskkonna rahastamisvahend (LIFE) (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 1).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1655/2000, 17. juuli 2000, keskkonna rahastamisvahendi (LIFE) kohta (EÜT L 192, 28.7.2000, lk 1), mida on muudetud määrusega (EÜ) nr 1682/2004 (ELT L 308, 5.10.2004, lk 1).

2. Projektide valimiseks kasutati iga osa puhul erimenetlusi. Uues etapis (LIFE+) eraldatakse 2 143 miljonit eurot⁴ aastateks 2007–2013. Vähemalt 78 % sellest tuleb kasutada meetmetoetusteks. Uus osade jaotus on alljärgnev:

- Loodus ja bioloogiline mitmekesisus;
- Keskkonnapoliitika ja juhtimistava;
- Teave ja teabevahetus.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 614/2007, 23. mai 2007, keskkonna rahastamisvahendi (LIFE+) kohta (ELT L 149, 9.6.2007, lk 1).

3. Erinevalt LIFE III-st kasutatakse projektide valimiseks kõige osade puhul sama menetlust.

4. Ajavahemikul 2000–2006 rahastati LIFE-Loodusega 434 projekti, mis viidi ellu 26 liikmesriigis kogusummas 436 miljonit eurot (vt **Joonis 1**). Lisaks riiklikule kaerahastamisele eraldati projektidele märkimisväärset hulgal ELi rahalisi vahendeid – ELi osalus oli keskmiselt miljon eurot projekti kohta. LIFE+ „loodus ja bioloogiline mitmekesisus“ on LIFE'i olulisim osa, kuna sellele on ajavahemikuks 2007–2013 määratud iga-aastase rahaeraldusena vähemalt 50 % eelarvest (850 miljonit eurot).

5. Nii LIFE III kui LIFE+ määrusega toetatakse looduskaitseprojekte, mis aitavad kaasa linnustiku direktiivi ja elupaikade direktiivi rakendamisele⁵. Nende direktiividega kehtestatakse kaitsealuste maa-alade ehk Natura 2000 alade võrgustik, mida toetatakse LIFE-Looduse raames⁶. Direktiivide rakendamise eest vastutavad liikmesriigid. Asjakohaste ühenduse õigusaktide alusel võivad alad saada aga ka ELi rahalist toetust⁷. Sellele vastavalt püütakse LIFE-Looduse projektidega eelkõige säilitada või taastada nimetatud direktiivides loetletud looduslike elupaiku ja/või ohustatud liike. LIFE+ bioloogilise mitmekesisuse suunaga kaasrahastatakse uuenduslikke ja näidisprojekte, mis aitavad peatada bioloogilise mitmekesisuse hävimist 2010. aastaks ja pärast seda⁸. Samuti võimaldatakse LIFE+ bioloogilise mitmekesisuse suunaga toetuse eraldamist aladele, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku.

⁵ Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ, 2. aprill 1979, loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.4.1979, lk 1); nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

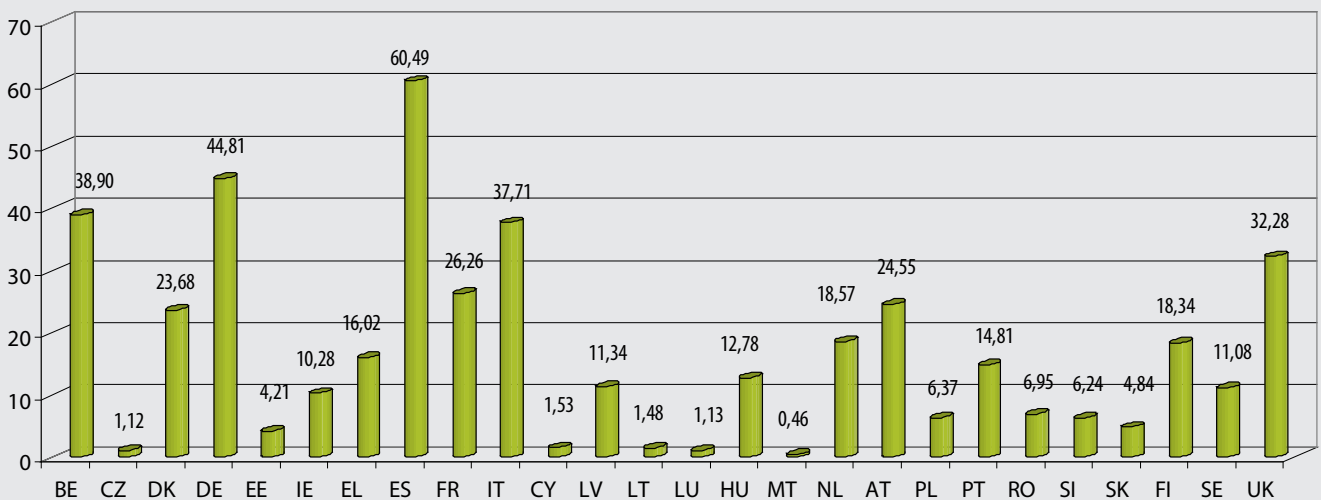
⁶ LIFE+ määruse artiklis 4 määratletakse LIFE+ Looduse eesmärgid: Natura 2000 võrgustiku arendamine ja rakendamine; teadmistebaasi tugevdamine; looduse ja bioloogilise mitmekesisuse seire ja hindamine; juhtimistava.

⁷ Elupaikade direktiivi artikkel 8.

⁸ KOM(2006) 216 lõplik, 22.05.06: komisjoni teatis „Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010. aastaks ja pärast seda. Säätvad ökosüsteemi teenused inimeste hüvanguks“.

JOONIS 1

LIFE-LOODUSE TOETUSSUMMAD LIIKMESRIIKIDE KAUPA 2000–2006 (436 MILJONIT EUROT)

Allikas: DG Environment.

6. Kõigis asjassepuutuvates ELi õigusaktides rõhutatakse keskkonna säästva arengu tähtsust. Euroopa Ühenduse viies keskkonnaalane tegevusprogramm kannab nime „Säästvuse suunas“⁹. Põhimõtet arendatakse edasi käimasolevas kuuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis¹⁰ ning see on eriti oluline looduskaitseprojektide seisukohalt, kuna elupaikade ja liikide taastamine ja kaitse on juba loomu poolest pikaajaline protsess. Arvestades, et rahastatakse ainult osa taotlustest, tuleb välja valida projektid, mille jätkusuutlikkuse tõenäosus on kõige suurem, st mille positiivne mõju jätkub ka pärast ELi rahastamise lõppemist.
7. LIFE-Looduse toetuste komisjonipoolne haldamine on keerukas protsess. Kõigist liikmesriikidest esitatakse rahastamistaotlusi paljude erinevate liikide ja elupaikade toetamiseks. Tihti sisalduvad taotlused uuenduslikke elemente, mille elluviimine võib võtta aastaid ja mis avaldavad kaitsestaatusele pikaajalist mõju, andes lisaväärtust saavutatud tulemuste levitamisega. **Diagrammil 1** esitatakse kokkuvõtte projektijuhtimise tsüklilist praegusel kujul.
8. Lisaks võivad taotlejad olla avalik-õiguslikud või eraõiguslikud isikud ning tihti on nende seas väga erineva suurusega VVOsid, kelle edukus sõltub eelkõige sellest, kui tihedalt nad end projektiga seovad.

⁹ Euroopa Ühenduse keskkonna- ja säästva arengu alane tegevusprogramm „Säästvuse suunas“, nõukogu 1. veebruari 1993. aasta resolutsioon (EÜT C 138, 17.5.1993, lk 1).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1600/2002/EÜ, 22. juuli 2002, millega võetakse vastu kuues keskkonnaalane tegevusprogramm (EÜT 242, 10.9.2002, lk 1).

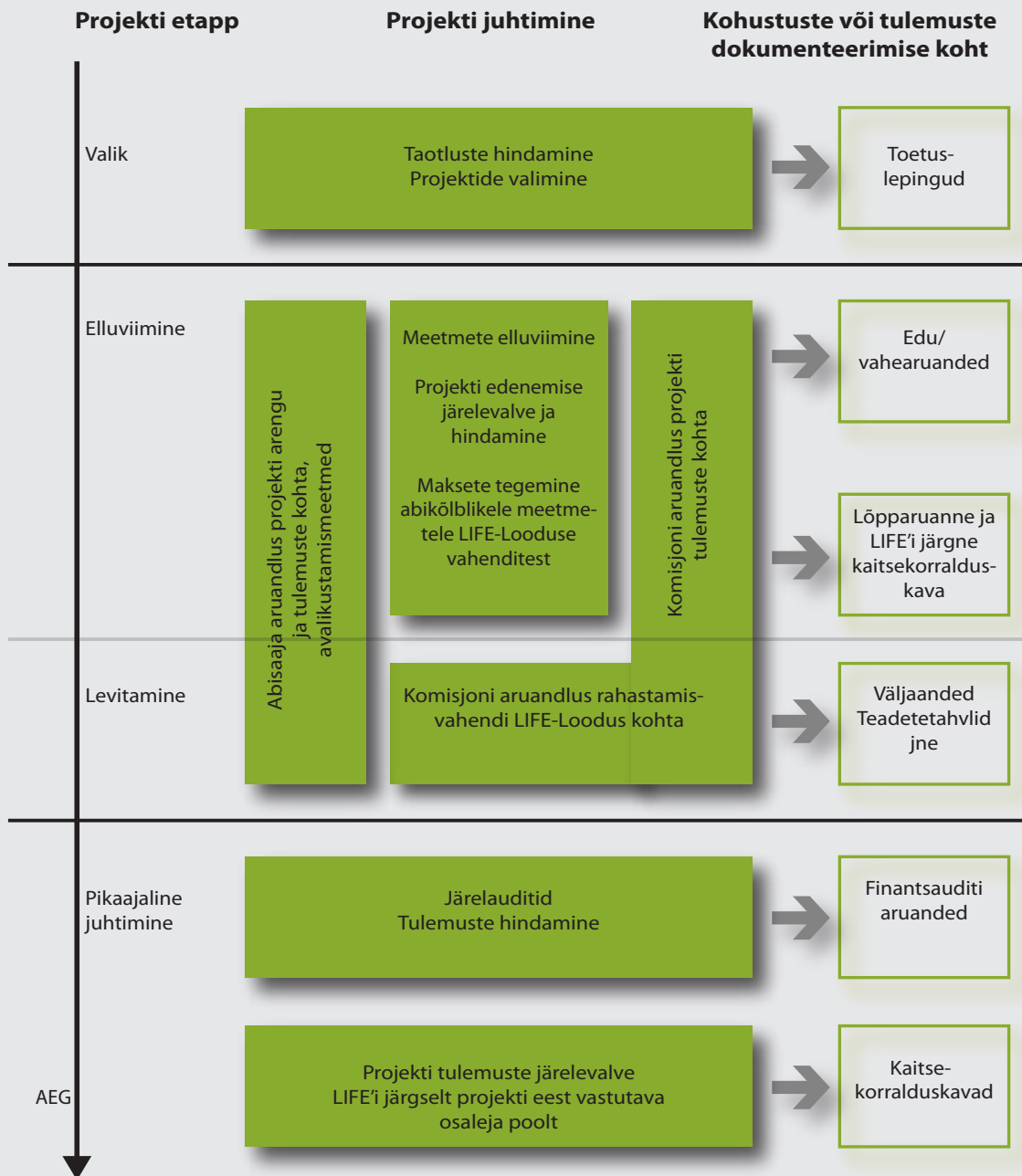
LIFE-LOODUSE PROJEKTID ON MITMEAASTASED JA SAGELI KEERULISTE EESMÄRKIDEGA NING HÕLMAVAD MITMEID OSAPOOLI

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

DIAGRAMM 1

LIFE-LOODUSE PROJEKTITSÜKKEL

- 9.** Kontrollikoja eelmises eriaruandes rahastamisvahendi LIFE kohta, mis avaldati 2003. aastal¹¹, kirjeldati puudusi seoses investeerin-gute kvaliteedi ja tulemuste pikaajalise mõjuga: auditiga leiti, et rahastamisvahendil LIFE puudusid selgelt määratletud eesmärgid, selle mõju ei analüüsitud piisavalt ja tulemusi ei levitatud asjako-haselt¹².
- 10.** Komisjon on ellu viinud mitmeid kontrollikoja soovitusi. Eriaruan-de järelkontrollist, mis esitati 2004. eelarveaasta aastaaruandes¹³, nähtub siiski, et mitte kõiki kontrollikoja soovitusi ei ole arves-se võetud. Täpsemalt öeldes olid eesmärgid endiselt ebaselgelt sõnastatud, komisjoni kohapealsed auditid keskendusid endiselt rahaliste aspektidele ja projektitulemuste hindamine oli puu-dulik.
- 11.** Alates esimese rahastamisvahendi LIFE kasutuselevõtmisest 1992. aastal on komisjon järk-järgult oma juhtimis- ja kontrollisüsteeme edasi arendanud ja täiustanud, võttes muu hulgas arvesse kont-rollikoja varasemate auditite tulemusi. Lisaks tehti 2007. aastal LIFE'i toetustesüsteemi rahastamisperioodiks 2007–2013 täienda-vaid muudatusi. Käesolevas auditis käsitleti varasemalt tuvasta-tud puudusi, vaadeldes eelkõige nende mõju projektitulemuste jätkusuutlikkusele, mis on keskse tähtsusega komisjoni poolt otse juhitud LIFE'iga seotud ELi kulude mõjususe seisukohast.

¹¹ Eriaruanne nr 11/2003.

¹² Eriaruande nr 11/2003 kokkuvõtte punktid 86 ja 87 ning põhiteksti punktid 81–84.

¹³ Punktid 6.48–6.50.

AUDITI LÄHENEMISVIIS JA ULATUS

12. Auditi eesmärk oli hinnata, kui mõjusalt haldab komisjon LIFE-Looduse toetusi projektitsükli eri etappides, võttes arvesse projektitulemuste jätkusuutlikkust.

13. Esitati järgmised küsimused:

- Kas muudetud valikukorraga eelistati projekte, mille jätkusuutlikkuse väljavaated olid kõige suuremad?
- Kas projektide elluviimine ja komisjonipoolne järelevalve toimus nõuetekohaselt?
- Kas komisjon tagab selle, et teavet projektitulemuste ja saadud kogemuste kohta levitatakse piisavalt?
- Kas komisjon teostab projektide järelkontrolli või hindab nende tulemusi pikemas perspektiivis mõnel muul asjakohasel viisil?

14. Auditeeriti LIFE III Looduse projektide (2000-2006) juhtimist ja uue LIFE+ projektide (2007-2013) valikumenetlust. Tehtud tähelepanekud käsitlevad aspekte, mis on ka edaspidi komisjoni juhtimise seisukohalt olulised, kuna puudutavad uue rahastamisvahendi (LIFE+) projekte.

15. Kuna puudub õiguslikult või formaalselt määratletud jätkusuutlikkuse mõiste, mida LIFE'ist rahastatavatele projektide suhtes rakendada, kasutati auditis linnustiku direktiivi ja elupaikade direktiivi määratlusi, kuivõrd nende direktiivide rakendamine on LIFE-Looduse projektide peamine ülesanne. Mainitud direktiivide põhjal võib välja tuua kolm peamist elementi:

- tulemused: elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine (elupaikade direktiiv) ja liikide arvukuse säilitamine (linnustiku direktiiv);
- aeg: tõenäoline jätkumine ka lähitulevikus (elupaikade direktiiv) ning liigi levik ja arvukus pikema aja jooksul (linnustiku direktiiv);
- juhtimine: pikaajaliseks säilimiseks vajaliku eriomase struktuuri ja funktsioonide olemasolu (elupaikade direktiiv).

- 16.** Kõnealuse auditi eesmärgil määratleti LIFE'ist rahastatavate projektide jätkusuutlikkust kindlusena, mida on võimalik saada (projekti kvaliteet, juhtimisstruktuurid, finantstagatised) selle kohta, et tehtud investeeringud ja nende mõju kestavad pärast projekti lõppemist ning et projekti tulemusi levitatakse. Hinnates vahendi LIFE-Loodus rakendamise edukust, tuleb põhirõhk igas projekti-juhtimistsükli etapis, alates valikumenetlusest kuni LIFE-abi andmise lõppemiseni, asetada jätkusuutlikkusele.

¹⁴ Algselt kuulus valimisse 36 projekti. Ühe valitud projekti kohapealne külastamine tuli aga ära jätta, kuna abisaaja ei olnud kättesaadav, oli vahepeal projekti elluviimisest loobunud ning saadud ettemakse komisjonile tagastanud.

- 17.** Auditi tõendusmaterjali koguti järgmistest allikatest: keskkonna peadirektooraat, Euroopa Keskkonnaagentuur, Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskus, alltöövõtjatest järelevalve- ja teabeedastusrühmad, hindajad, abisaajate valim ja asjassepuutuvad riiklikud ametiasutused. Tõendusmaterjali saadi dokumendikontrolli, vestluste ja küsimustike kaudu. Kohapealseid auditikülastusi tehti seoses 35 LIFE III projektist koosneva valimiga kuude liikmesriiki: Belgiasse, Saksamaale, Itaaliasse, Sloveeniasse, Hispaaniasse ja Ühendkuningriiki (vt *Lisa I*)¹⁴. Valimisse kuuluvad projektid moodustavad LIFE III-ga seotud ELi kuludest (436 miljonit eurot) 13 % ning annavad seega kõnealuse auditi tarbeks piisaval määral tõendusmaterjali.

TÄHELEPANEKUD

LIFE'I SAAVUTUSED JA ARENGUVÕIMALUSED

- 18.** Üldiselt leiti 35 auditeeritud projekti põhjal, et ettenähtud investeringud aitasid kaasa liikide ja elupaikade kaitsele Natura 2000 aladel. Abisaajate ja nende töötajate pühendumus võimaldas mõningatest raskustest üle saada ja võtta parandusmeetmeid.
- 19.** Komisjon on alates 1992. aastast järjepidevalt LIFE'i toetuste juhtimist parandanud. Audit tõi aga ilmsiks puudusi, mis tuleks kõrvaldada, et kindlustada projektitulemuste jätkusuutlikkus. **Tabelis 1** antakse kokkuvõtlik ülevaade kohapeal auditeeritud projektides leitud puudustest, mis on jagatud projektitsüklitele vastavatesse kategooriatesse.

TABEL 1

KOHAPEAL AUDITEERITUD PROJEKTIDES LEITUD PUUDUSED

Valikumenetlus:	<ul style="list-style-type: none"> • projektitaotluse ebapiisav ettevalmistamine, • abisaajate ebapiisav õiguslane ja tehniline suutlikkus projektitulemuste säilitamiseks pärast LIFE-abi lõppemist, • kaasrahastajate ja partnerite läbipaistmatu ülesehitus, • projekti tulemite hindamiseks ei ole määratletud kriteeriume ja näitajaid, • projektitulemuste säilitamiseks pärast LIFE-abi lõppemist puudub eelarve.
Rakendusetapp:	<ul style="list-style-type: none"> • raskused projekti teostamiskoha jaoks ettenähtud maatükkide omandamisel, • projekti juhtimise eest vastutavate partnerluste nõrkus, • projekti teostamiskohta mõjutav demograafiline surve, • huvide konflikt (eriti põllumajandusega), • puudulik järelevalve projektitulemuste üle, • tagatiste puudumine ostetud maa kasutamiseks looduskaitse eesmärgil, • sidusrühmade toetuse puudumine.
Tulemuste levitamine:	<ul style="list-style-type: none"> • kohalikke elanikke ei teavitata projektist piisavalt, nad ei osale selles või on projekti elluviimise vastu, • tulemuste levitamisel keskendutakse peamiselt kohalikule ja piirkondlikule tasandile, • projektide veebilehtede tase on puudulik või nende haldamine ebajärjepidev, • projektide veebilehti ei kasutata tõhusalt projektide väljundite ja tulemite levitamiseks.
Projektitulemuste pikaajaline juhtimine:	<ul style="list-style-type: none"> • liikmesriigi ametiasutused ei kinnita kaitsekorralduskava, • LIFE-projekti kaitsemeetmete ebapiisav integreerimine ümbritseva maa-alaga, • nende osalejate ebapiisav õiguslane ja tehniline suutlikkus, kes vastutavad projektitulemuste säilitamise eest pärast LIFE-abi lõppemist, • liikide või elupaikade ebapiisav seire mõju hindamise seisukohalt.

20. Järgmistes punktides käsitletakse komisjonipoolse projektijuhtimise etappe, tuues välja puudused ja parandusvõimalused.

VALIKUMENETLUS

21. Auditiga kontrolliti:

- kas komisjon oli projektide valimiseks kehtestanud selged ja asjakohased kriteeriumid ja punktisüsteemid, võttes arvesse projektide kvaliteeti, eesmärkide asjakohasust ja tulemuste (väljundite) jätkusuutlikkuse tõenäosust;
- kas neid kriteeriume tegelikkuses rakendati.

JÄTKUSUUTLIKKUSE EBAPIISAV NÄHTAVUS VALIKUMENETLUSE ETAPIS

22. Valikumenetluse eesmärk on valida suure hulga taotluste hulgast välja parimad projektid, kellele eraldada napid LIFE'i vahendid. Esitatavad taotlused peavad vastama kõrgetele ja üksikasjalikele tehnilistele, rahalistele ja muudele nõuetele. Kontrollikoja auditis LIFE III ja LIFE+ valikumenetluste kohta tehti järelauditus, et komisjon peaks pöörama suuremat tähelepanu projektide järjestamise kriteeriumidele ning nende hindamisele. Samuti tuleks enam tähelepanu pöörata punktiskaaladele, mille abil tagada piisava väärtuse omistamine jätkusuutlikkusele, mida on võimalik ka numbriliselt väljendada.
23. **Tabelis 2** on toodud kokkuvõtte projektide paremusjärjestusse seadmiseks kasutatud valikukriteeriumidest ja punktiskaaladest, mis kehtestati LIFE III ja LIFE+ suhtes maksimumpunktide vormis.

24. LIFE+ projektitaotluste tehnilist kvaliteeti hindavad praegu lepingulised välishindajad vastavalt komisjoni LIFE-Looduse taotlemis- ja hindamisjuhendites määratletud kriteeriumidele. See on kooskõlas kontrollikoja varasemate soovitustega kasutada vajaliku ülesannete lahususe tagamiseks väliseksperthe¹⁵.
25. Iga kriteerium jaguneb aga omakorda alakriteeriumideks, mis annab hindajatele projektidele punktide andmisel suure otsustusvabaduse. Kuna kriteeriumidega seonduvaid alakriteeriume ei ole hinnatud, võib iga hindaja neile erineva tähtsuse omistada. Seega võib projektitaotlus isegi juhul, kui ta kõikidele alakriteeriumidele ei vasta, vastava kriteeriumi eest palju punkte saada. See kehtib eelkõige jätkusuutlikkusega seotud aspektide kohta, mis on vastavalt LIFE III ja LIFE+ kaitsealase kasuteguri ja eesmärkide saavutamise edendamise kriteeriumide alakriteeriumid¹⁶.
- ¹⁵ Eriaruanne nr 11/2003, punktide 89 järgnev soovitus.
- ¹⁶ 2006. aasta LIFE III kaitsealase kasuteguri kriteeriumi alakriteeriumid olid järgmised: ala/liigi/elupaiga väärtus, kavandatud meetmete olulisus, panus Euroopa looduskaitse strateegiasse, meetmete jätkusuutlikkus. 2007. aasta LIFE+ eesmärkide saavutamise edendamise kriteeriumi alakriteeriumid olid järgmised: üleeuroopaline tähtsus, käsitletava probleemi lahendamisele kaasaaitamine, osalemine ühenduse keskkonnapoliitika ja õigusaktide rakendamises, ajakohastamises ja arendamises, projektitulemuste jätkuvus ja kestvus, jätkusuutlik panus käsitletava probleemi lahendamisse.

TABEL 2

KOMISJONI LIFE-LOODUSE PROJEKTIDE VALIKUKRITEERIUMID: MAKSIMUMPUNKTID (ESITATUD PROTSENTIDES)

Taotluse heakskiitmise kriteeriumid	LIFE III (2006)	LIFE+ (2007)
Tehniline järjepidevus	23	16
Rahaline järjepidevus	7	16
Kaitsealane kasutegur	47	-
Sotsiaal-majanduslik ja tegevuskontekst	23	-
Eesmärkide saavutamise edendamine	-	26
Euroopa lisaväärtus	-	26
Täiendavus	-	11
Riikidevaheline iseloom	-	5
Üleriigiline lisaväärtus*	-	-
Punkte kokku	100	100

* „Üleriigiline lisaväärtus“ tuleb arvesse ainult siis, kui ühe liikmesriigi projektid on saanud ühepalju punkte.

- 26.** Audit tõi ilmsiks asjaolu, et eelpool mainitud jätkusuutlikkusega seotud kriteeriumide tähtsus on LIFE+ raames võrreldes LIFE III-ga oluliselt vähenenud (vt **Tabel 2**). Komisjoni talituste hinnangul oli see vajalik, võimaldamaks LIFE'i kolme eri osaga (vt punkt 1) seotud taotlusi samade kriteeriumide alusel hinnata ja neil omavahel konkureerida. Sellise lähenemisviisi tõttu on LIFE III hindamisjuhendite aastate jooksul välja töötatud täpsed küsimused asendatud väheinformatiivsete üldküsimustega. Töövõtjad kasutavad vähemalt osaliselt varasemaid LIFE III küsimusi, mis põhjustab lahknevust avaldatud juhendites komisjoni poolt heaks kiidetud standardite ja hindajate rakendatavate standardite vahel, samuti läbipaistvuse vähenemist taotlejate suhtes. Leiti, et muudetud LIFE+ valikukriteeriumid ei suurenda jätkusuutlikkusele omistatavat tähtsust ja et neid ei kasutata alati järjepidevalt.

JÄTKUSUUTLIKKUSE HINDAMINE

Välishindajate toimikute läbivaatamine näitas, et ehkki projektitulemuste jätkusuutlikkuse suhtes oli suuri kahtlusi, anti projektile vastava kriteeriumi täitmise eest ometi kõrged punktid:

- „On selge, et sellised elupaigad nagu rabad, mille seisund tuleb pärast kaitse alla võtmist säilitada, vajavad pidevat hooldust...Loodetavasti on projekti lõppedes olemas rahalised vahendid, et üle võtta pikaajaliste hoolduskulude kandmine“ – 8 punkti 10st (hea);
- „Ehkki valitsus tunnistab vajadust pealetungiva taimestiku pideva eemaldamise järele, ei ole pärast projekti lõppemist selleks ressursse tagatud.“ – 17 punkti 25st (hea);
- „Pärast projekti lõppemist on vaja täiendavaid rahalisi vahendeid, et pideva töö tulemusel säilitada elupaikade kaitsestaatus, tagamaks alade taasasustamine eksootiliste liikide poolt“ – 22 punkti 25st (väga hea).

27. Õigusaktide ja komisjoni kogemuste põhjal on valikukriteeriume edasi arendatud. Sellegipoolest tuleb tõdeda, et valikukriteeriumide määratlemisse ei kaasatud Euroopa Keskkonnaagentuuri ega Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskust hoolimata nende pädevusest Natura 2000 võrgustiku ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse seire alal (vt punkt 39).

PIKK VALIKUPROTSESS

28. Muudetud valikumenetlus ei peaks endast kujutama suletud protsessi, kus taotlejad saavad oma taotlusele vastuse alles aasta pärast (vt *lisa II*). Sellised pikad viivitused, võrreldes teistest ELi vahenditest (nt EAFRD ja Euroopa Kalandusfond) rahastatavate projektidega, kus sama töö tehakse ära kuue kuuga, võivad projekti elluviimist suurel määral takistada, kuna projekti põhitingimused võivad vahepealse ajaga oluliselt muutuda. Näiteks võib juhtuda, et ettenähtud kaitsealal pole enam võimalik maad osta või ei ole peamised osalejad enam kättesaadavad. Kahe auditeeritud projekti puhul (Duesterdieker Niederung – Trockenrasen Saar) takistasid sellised juhtumid tõsiselt projekti käivitamist. Hoolimata abisaajate ja komisjoni tehtud suurtest jõupingutustest suudeti nende projektide olukorda ainult osaliselt parandada.

PROJEKTIDE ELLUVIIMINE

29. Analüüsisides projektide nõuetekohast elluviimist ja järelevalvet komisjoni poolt, tõstatati auditis järgmised küsimused:
- kas projektide edenemise ja väljundite üle tehakse piisavat järelevalvet;
 - kas järelevalve hõlmab projekti tulemuste (tulemite) saavutamist.

PUUDUSED PROJEKTI VÄLJUNDITE JA PIKAAJALISTE TULEMUSTE ÜLE TEHTAVAS JÄRELEVALVES

- 30.** Projektide elluviimise üle teeb komisjoni ülesandel järelevalvet rühm looduskaitseeksperte. Pärast projekti heakskiitmist külastavad järelevalvajad iga projekti korra aastas, et kontrollida selle edenemist. Külastuste ja abisaajate aruannete põhjal koostavad järelevalvajad projekti arengu tehnilise hinnangu. Järelevalvearuannete põhjal otsustab komisjon projektidele toetuse maksimise.
- 31.** Looduskaitseekspertidena tagavad järelevalvajad professionaalse järelevalve projektide elluviimise üle ning võivad soodustada kogemuste vahetamist sarnastel teemadel LIFE'i projektide vahel. Ometi tuvastati auditiga 35 külastatud projektist 14 projektis puudusi, mida põhjustas komisjoni järelevalvestrateegia ja lähenemiseviis:
- ebapiisav järelevalve projekti tulemuste üle (vt punktid 32, 34, 35, 36);
 - projekti muudatuste heakskiitmine juhtudel, kui toetuslepingusse tehti olulisi muudatusi (vt punkt 33);
 - hilinenud meetmete elluviimise puudulik kontrollimine projekti lõpus (vt punkt 58);
 - halduslepingute olemasolu ja sisu ebapiisav kontroll (vt punktid 64 ja 67).
- 32.** Komisjon nõuab abisaajatelt kulude arvutamist iga toetuslepingus määratletud meetme kohta, mis on edasise järelevalve aluseks. Juhul, kui kulukategooria limiiti ületatakse, peab abisaaja komisjonilt muudatustele lepingu lisaklausli vormis ametlikku heakskiitu taotlema. Lõpparuannetes kulukategooriaid aga ei kasutata. See tähendab, et komisjon ei tee kulukategooriate üle järelevalvet, mis võimaldaks võrrelda projekti rakendamise käigus elluviidud meetmete kulusid toetuslepingutes ja lisaklauslites ettenähtud kuludega. Seetõttu puudub komisjonil alus hindamaks, kas elluviidud meetmed mahtusid toetuslepingus määratud piiridesse.

- 33.** Auditiga tuvastati mitmeid põhjusi, miks osa projekte ei saavutanud ettenähtud tulemusi (väljundeid). Neljal juhul ei olnud võimalik teostada planeeritud maaostu ning seetõttu ei saadud ellu viia kavandatud kaitsemeetmeid. Komisjon reageeris sellele kasvavate investeeringute tühistamise heakskiitmisega või toetuslepingu muutmisega, tehes muudatusi esialgsetesse eesmärkidesse. Ehkki selliseid muudatusi ei peeta ametlike nõuete rikkumiseks, on nad aktsepteeritavad ainult juhul, kui esialgse projektitaotluse üldeesmärgid seeläbi oluliselt ei muutu. Ometi muudeti ühe auditeeritud projekti kavandatavaid tulemusi olulisel määral (märgala asemel võeti eesmärgiks raba) ja olemasolevaid looduskaitsealasid ei õnnestunud omavahel ühendada (vt **2. selgitus**).

2. SELGITUS

ESIALGSEID EESMÄRKE EI SAAVUTATUD

Üks LIFE-projekt, mille ELi osalus on 2 miljonit eurot, asub linnustiku direktiivi alusel loodud sama nime kandval erikaitsealal, mis vastab projektitaotluse esialgsele iseloomule. Projekti eesmärk oli luua katkematu märgala piirkond vahepealsete soolõikudega, millel oleks eeskätt puhkeala funktsioon erinevate rändlindude tarbeks. Uus ala pidi omavahel ühendama olemasolevad väiksemad alad. Seetõttu oli toetuslepingu põhimeede maa ostmine kolmel peamisel väiksemal alal, et omavahel ühendada olemasolevad riigile kuuluvad maatükid ja luua eeltingimused niisutusmeetmete elluviimiseks.

Kohalike talupidajate tugeva vastuseisu tõttu tuli projekti muuta: 52 hektari suurusest tsoon 2-st tuli loobuda ning kahes ülejäänud tsoonis sai planeeritud 103 hektari asemel osta ainult 80,5 hektarit maad ehk 78 % esialgselt kavandatust. Pindala vähenemise korvamiseks ja märgalade asemel rabade taastamiseks kaasati projekti veel üks väiksem ala.

Valikumenetlusega heakskiidetud projekti lõpptulemused näitavad siiski, et projekt ebaõnnestus, kui pidada silmas algselt püstitatud eesmärkide (soode ja märgalade taaselustamine ning erinevate biotoopide ühendamine) saavutamist. Selle asemel viidi seoses rabadega läbi meetmeid, mis küll hõlmasid mõningaid sihtliike, kuid selleks kasutati täiesti uut elupaikade ja projekti teostamiskohtade kogumit.

34. Auditiga ilmnis üheksa juhtumit, kus tehti kulukaid investeringuid artiklitesse, mille kasutegur oli väga piiratud või mis ei avaldanud liikide ja elupaikade kaitsestaatusele mingit käegakatsuvat mõju (vt **3. selgitus**).
35. Edusamme soodsama kaitsestaatuse saavutamise suunas saab hinnata ainult juhul, kui iseloomulike liikide ja sihtliikide üle teostatakse seiret. Abisaaja peab lisaks aruannete koostamisele füüsiliselt lõpuleviidud projektide kohta teavitama ka muutustest õrnade liikide või elupaikade kaitsestaatuses projekti elluviimise käigus. Paljude abisaajate puhul keskendus seire aga projekti väljundite mõõtmisele (vt **4. selgitus**).

3. SELGITUS

EBATULUS MEEDE

Kirjeldatava projekti põhieesmärk oli vähendada või kõrvaldada lindude elektrivõrguga kokkupõrkamise ja elektrilöögi saamise ohtu. Üks külastatud meede käsitles uue, 1,9 km pikkuse maa-aluse keskpingeliini väljatöötamist, et asendada eelmine õhuliin maksumusega 66 000 eurot. Tegelikuses aga õhuliini enam ei kasutatud, kuna selle ainus klient oli juba palju aastaid tagasi pankrotti läinud ja hoone, mida kaabel elektriga varustas, ei olnud enam kasutuses. Ilma mingi tagatiseta elektri kasutamise kohta ei oleks tohtinud LIFE-vahenditest rahastada mittekasutatava elektriliini väljavahetamist.

4. SELGITUS

EBAPIISAV JÄRELEVALVE PROJEKTI TULEMUSTE ÜLE

Ühe enam kui poole miljoni euro ulatuses ELi toetust saava projekti eesmärk oli taastada halvas olukorras oleva raba niiskustase ning luua seeläbi tingimused rabale iseloomuliku taimkatte ja loomastiku taastumiseks. Suurimat ohtu kujutavad endast tavaliselt kuivendamine ja eutrofeerumine väetiste tõttu, mis kanduvad edasi tuulega või saastunud veega ümberkaudselt intensiivses kasutuses olevalt põllumajandusmaalt. Ettenähtud ja projekti jooksul läbiviidud veetaseme mõõtmine näitas ainult seda, kas meede toimis tehniliselt ja kas selle abil õnnestus veetaset tõsta. Projektis kasutati ebatavalist meetodit – kogu raba üleujutamine –, mille edukuse pani isegi järelevalverühm mitmel korral kahtluse alla. Ehkki abisaaja teavitas regulaarselt veetaseme tõusust, puudusid andmed muutuste mõju kohta iseloomulikele liikidele (nt turbasammal), tõendamaks, et saavutati projekti eesmärk ehk vaatlusaluse raba arendamine. Läbiviidud järelevalve ei näita kasutatud meetodi tulemusi.

RABA ÜLEUJUTUS LIIKIDE JA ELUPAIKADE KAITSE EESMÄRGIL

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

- 36.** Lisaks ei kontrollitud tehnilise järelevalve raames alati piisavalt, kas rahastatud projekt saavutas oodatud tulemused (vt **5. selgitus**).

5. SELGITUS

PURUNENUD TAMM

Üks auditeeritud projekt, mille ELi osalus oli miljon eurot, hõlmas tammide ehitamist turbamaa niisutamiseks. Rahastati kolme väikese sulundvaiadest koosneva tammi ja ühe suure, ligi 300 meetri pikkuse tammi ehitamist, et niisutada halvas seisukorras olevat turbakihti. Auditikülastuse ajaks oli suur tamm purunenud, mille oli abisaaja sõnul põhjustanud veesurve. Projektimeeskond oli püüdnud tammi parandada, tugevdades sulundvaiasid puitstruktuuriga, kuid ka tugevdatud tamm oli purunenud. Projektimeeskonna sõnul kavatseti tamm järgmisel aastal riiklike vahendite abil uuesti üles ehitada. Purunenud tamm näitab, et projekti vastav meede ei täitnud oma eesmärki. Järelevalvaja oli kontrollinud tammi olemasolu pärast selle valmimist, kuid järgnevate külastuste raames ei teavitatud tammi kokkuvarisemisest või selle negatiivsest mõjust elupaiga taastamisele. Seda fakti ei mainitud ei abisaaja lõplikus tehnilises aruandes ega komisjoni järelevalvearuandes.

TULEB VÄLJA TÖÖTADA NÄITAJAD, MILLEGA TULEMEID MÕÕTA

- 37.** Tõhusa järelevalve eelduseks on selgete näitajate ja hindamiskriteeriumide määratlemine. Toetuslepingus tuleks kirjeldada põhi-meetmeid ja tulemusi, mida hinnata seoses projekti iga vastava üksikeesmärgiga. 35 auditeeritud projektist üheksa puhul vastavaid näitajaid ja kriteeriume aga ei määratletud või ei hinnatud nende täitmist kogu järelevalveperioodi vältel.
- 38.** Nagu järgnevalt (punktid 39 ja 40) kirjeldatakse, näitas audit, et projekti mõju hindamise jaoks sobivate näitajate määratlemiseks vajalikud eriteadmised olid olemas Euroopa Keskkonnaagentuuris ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuses, kuid komisjon neid teadmisi vastavaks otstarbeks ei kasutanud.
- 39.** Euroopa teemakeskus toetab Euroopa Keskkonnaagentuuri, andes teadusalast ja tehnilist abi Natura 2000 võrgustiku rajamiseks. Abi hõlmab juhiste koostamist, toetamaks aruandlust liikide ja elupaikade kaitsestaatuse kohta vastavalt elupaikade direktiivi artiklile 17, võrdlusandmebaaside (EUNIS ja Natura 2000 andmebaas) haldamist, osalemist Euroopa Keskkonnaagentuuri aruannete ja töödokumentide koostamisel. Praegu töötab teemakeskus välja näitajaid Euroopa bioloogilise mitmekesisuse olukorra hindamiseks, mis toimub Euroopa 2010. aasta bioloogilise mitmekesisuse näitajate ühtlustamise (SEBI 2010) nimetust kandva tegevuskava raames.

- 40.** Liikmesriigid esitasid esimesed eelmainitud artikli 17 alusel koostatud aruanded 2007. aasta juunis. Teemakeskus kontrollis aruanetes esitatud teavet. Aruanded võimaldavad hinnata ohu taset konkreetsele liigile või elupaigale nii teatud piirkonnas kui kogu ELi tasemel. LIFE-projektide haldamisel või asjakohaste keskkonnaalaste õigusaktide ajakohastamisel ei ole seda väärtuslikku näitajat aga rakendatud. Üks teemakeskuse poolt kavandatud vahend, mis võimaldaks analüütiliste näitajate määratlemist looduskaitsemeetodi või -meetme jätkusuutlikkuse hindamiseks, on andmebaas EIONET Natura 2000 võrgustiku sihtalade kohta. Andmebaas sisaldab aga vaid põhiteavet alade asukoha ja omaduste kohta. SEBI 2010 näitajate koostamine on lõpule jõudmas, kuid puudub selge teave selle kohta, kuidas neid tegelikkuses rakendada, et hinnata bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete mõjusust.

TULEMUSTE LEVITAMINE

- 41.** Analüüsimeks, kas komisjon tagas projektitulemuste ja saadud kogemuste mõjusa levitamise, hinnati auditis, kas:
- komisjon hõlbustab saadud kogemuste ja parimate tavadega seotud teadmiste edasiandmist võimalikele huvitatud ekspertidele Euroopa tasemel;
 - LIFE-Looduse projektide teabeedastusvahendite ja -tegevuse suhtes kehtestatud standardid on asjakohased projekti väljundi ja tulemuste levitamiseks.

LEVITAMISTEGEVUST TULEB TÕHUSTADA

42. LIFE III määruses¹⁷ on sätestatud, et „komisjon tagab kõigi rahastatud projektide tulemuste levitamise avalikkusele ning näitab järgnevalt, kuidas saadud oskusi ja kogemusi saab mujal kasutada.“ LIFE+ määrusega¹⁸ lisati uus komponent, mis käsitleb otseselt teavet ja teabevahetust (vt punkt 2).

¹⁷ määruse (EÜ) nr 1655/2000, mida on muudetud määrusega (EÜ) nr 1682/2004, artikkel 9.

¹⁸ Määruse (EÜ) nr 614/2007 artikkel 4.

43. Komisjon kasutab LIFE'i tutvustamiseks ja rahastatud projektide kohta teabe levitamiseks mitmeid meetmeid. Teabevahetusmeetmed ja -vahendid on muu hulgas:

- **veebileht**, mis sisaldab hulgaliselt teavet, sealhulgas uudiseid, rahastamisalast infot, väljaandeid, projektide juhtimise ja teabevahetuse alaseid materjale abisaajatele, LIFE-projektide andmebaasi ning teavet LIFE'i kohta riikide ja teemade kaupa;
- **LIFE-projektide andmebaas**, mis on praegu veebilehe kõige sagedamini külastatav osa. Andmebaas sisaldab iga LIFE-projekti kokkuvõtet koos viitega projekti veebilehele, aruannet avalikkusele, videot ja täiendavaid dokumente projekti kohta;
- **trükised**, nagu kaks korda aastas ilmuv „LIFE Focus“, iga-aastane ülevaade valitud projektidest, ja Natura 2000 infoleht, mis ilmub kaks korda aastas inglise, prantsuse, saksa, itaalia ja hispaania keeles;
- **elektroniline uudiskiri**, mis saadetakse kord kuus paljusid aadressaate koondavasse postiloendisse;
- **koosolekute ja avalike ürituste** korraldamine ja neil osalemine eesmärgiga tutvustada LIFE-programmi eri liikmesriikides;
- **meediale suunatud tegevus**, nagu uute projektide iga-aastane esitlemine.

44. Lisaks peavad abisaajad tegema projekti veebilehe või alalehe, esitama komisjonile audiovisuaalseid materjale, mainima oma teadaannetes EL-ilt saadud toetust, kasutusele võtma teadetetahvlid ja neid uuendama ning esitama projekti lõppedes aruande avalikkusele.
45. Praegu keskendub komisjoni teabeedastustegevus eelkõige rahastamisvahendi LIFE tutvustamisele avalikkusele ja mõningate valitud LIFE-projektide tutvustamisele nii LIFE'i veebilehel kui trükistes. Abisaajad peavad projekti väljunditest teada andma projekti veebilehel ja avalikkusele suunatud aruandes. Puudub nõue levitada saadud kogemusi või üksikasjalikku tehnilist teavet ja tegelikkuses tehakse selline teave harva teistele kättesaadavaks. Seega võidakse üle kogu Euroopa kogeda samu raskusi või teha samu tehnilisi või tutvustamistegevusega seonduvaid vigu, kuna puudub teave sarnases olukorras mujal saadud kogemuste kohta. Kogunenud tegevusalaseid teadmisi ja kogemusi tuleks süstemaatiliselt koguda ja teistele kättesaadavaks teha, et vältida vigu ja välja töötada parimad tavad, vastasel juhul on tegemist vahendite ja aja raiskamisega.
46. Lisaks ei anna kasutuselolevad teabeedastusvahendid (nt LIFE'i veebileht ja andmebaas, LIFE Focus ja projektide veebilehed) piisavalt üksikasjalikku tehnilist või teadusalast infot, mis võimaldaks teha kasutatud meetodite ja tehnikate kohta saadud teadmised ja kogemused süstemaatiliselt kättesaadavaks võimalikele kasutajatele. Läbivaadatud projekte tutvustavad materjalid on enamasti üldist laadi ega ole ekspertidele suunatud. Välishindajate korraldatud küsitluses¹⁹ selgus, et üksikasjaliku teabe puudumine on üldine probleem ning 66 % LIFE-andmebaasi kasutajatest mainis seda kui andmebaasi erilist puudust. Seda kinnitasid ka kohapealsed kontrollid (vt **6. selgitus**).

¹⁹ Komisjon tellis perioodi 2000–2007 LIFE'i teabeedastustegevuse asjakohasuse ja mõju kohta välishindamise, mis valmis 2008. aasta augustis. Hindamiseks valiti enamjaolt projektid, mis kuulusid kas sisu või teabeedastuse poolest nn hea tava projektide hulka.

47. Lisaks rahastatakse mitmete LIFE-Looduse projektide raames parima juhtimistava käsiraamatute või muude tehniliste/teaduslike väljaannete koostamist põhjaliku uurimistöö alusel vastava riigi keeles. Käsiraamatuid ei tehta aga süstemaatiliselt kättesaadavaks projekti veebilehel ega LIFE-andmebaasis ning neid ei tõlgita teistesse keeltesse. Seega ei kasutata saadud lisaväärtust ja ekspertteadmisi järjepidevalt mitmekordistava mõju saavutamiseks.

²⁰ Rahastamisvahendi LIFE rakendamise vahehindamine (juuli 2003), lk 12 ja 14.

48. Projekti abisaajad ja eksperdid teevad teistega erineval määral koostööd. Komisjoni 2003. aastal tehtud LIFE'i elluviimise vahehindamises nimetas enamus küsitletud sidusrühmi koostöö puudumist ELi tasandil üheks suuremaks takistuseks riikidevaheliste arutelude pidamiseks LIFE'i üle²⁰. Hoolimata teadlaste ja eriorganisatsioonide võrgustiku olemasolust rõhutasid projekti abisaajad ja eksperdid ELi tasemel tehtava koostöö tähtsust ja vajadust takistustest üle saada.

6. SELGITUS

NÄITEID KULUTASUVATEST JA TÕHUSATEST PROJEKTIDEST, MILLE TULEMUSI EI LEVITATUD

Enamus auditeeritud abisaajaid oli teinud märkimisväärseid jõupingutusi projekti elluviimiseks kulutasuval viisil.

Seoses ühe projektiga, mida viidi ellu tiheda linnaasustusega piirkonna populaarsel puhkealal, tuli kohalikku elanikkonda rakendatavate looduskaitsemeetmetega kursis hoida. Vältimaks infotahvlite väljavahetamise vajadust uue info laekumisel, hankisid projekti abisaajad püsiva infotahvli, kuhu märgiti ajakohastatud teavet projekti edenemise kohta. Teavet sai kustutada ja uuega asendada, et edastada üksikasju projekti arengu kohta.

Samas projektis kasutati projekti muudest töödest üle jäänud materjali loodusvaatluse punkti ehitamiseks, säästes sel viisil raha, mida muidu oleks kasutatud materjali mujale transportimiseks ja hoiustamiseks, et ehitada kulukas vaatlustorn.

Teises projektis töötati välja väga kulutasuv meetod veetaseme reguleerimiseks lihtsate põlvtorudega tavapärase kuluka paisu asemel.

Meetoditest teavitati riigi teisi projekte, kuid neid ei kirjeldatud projekti veebilehel ega tutvustatud laiemale üldsusele.

TEADMISTE EDASIANDMISEKS TULEB TEABEEDASTUS- STANDARDID ÜLE VAADATA

- 49.** Komisjoni poolt projektitulemuste levitamiseks koostatud teabeedastusstandardid²¹ ei ole piisavad, tagamaks, et projekti väljund ja tulemused on kättesaadavad teadmiste edasiandmiseks laiemal tasandil. Tegelikult tegeleb tulemuste levitamisega iga abisaaja vastavalt oma äranägemisele. Selle tagajärjel on teabeedastuse maht, sihtrühmad, professionaalsus ja projektijuhtide poolt teabeedastusele omistatav tähelepanu eri projektides väga erinev, piirdudes tihti üksnes piirkondliku ja riikliku tasemega.
- 50.** Alates LIFE III määruse (EÜ) nr 1655/2000 jõustumisest on kõik LIFE-Looduse projektide abisaajad kohustatud tegema projekti veebilehe ja seda kuni projekti lõppemiseni käigus hoidma. Määrusega (EÜ) nr 614/2007 LIFE+ kohta pikendati veebilehe käiguhoidmise nõuet kuni viie aastani pärast projekti lõppemist. Projekti abisaajatele antud võimalus avaldada projektiga seotud teavet nende enda veebilehel piirab aga oluliselt vahendi efektiivsust. Projekti käsitlevale teabele on tihti keeruline ligi pääseda või seda isegi ära tunda, kui tegemist on ainult ühe lõiguga suuremal kohaliku kogukonna, piirkondliku või riikliku ametiasutuse või suurema VVO veebilehel.
- 51.** Enamus külastatud abisaajaid kasutas teabeedastusmeetmeid ja -vahendeid, mis aitaksid saavutada kohaliku elanikkonna ja sidusrühmade positiivset suhtumist projekti ja selles aktiivset osalemist. Meetmed ja vahendid hõlmavad meediale suunatud tegevust, brošüüride ja esitlusmaterjalide avaldamist, koosolekute ja konverentside korraldamist erinevatele sihtrühmadele ning projekti veebilehe või alalehe loomist projektiga seotud teabe levitamiseks.

²¹ Standardsed haldussätted, artiklid 11, 16 ja 18 (2000–2006), artikkel 13 (2007).

52. Projektide veebilehtede professionaalne tase oli samuti väga kõikuv, alates lihtsast veebilehest, kuhu olid riputatud mõned fotod, kuni kõrge tehnilise tasemega interaktiivse leheni. Kuna veebilehe minimaalse sisu kohta nõuded puudusid nõuded kuni 2007. aastani²², siis ei ole ka tagatud projekti peamiste dokumentide kättesaadavus projekti veebilehel. Selline olukord valitses üle pooltel juhtudel 35 kohapeal külastatud projektist (vt **7. selgitus**). Näiteks kuuest Saksamaal auditeeritud projektist puudus viie puhul veebilehel täpsem teave projekti väljundite ja tulemuste kohta.
53. Projektitsükli jooksul saadud teadmistena väljenduvate projektitulemuste edastamine sõltub suuresti projekti tasandil läbi viidud teabeedastusalgatustest, mis on väga erinevad ning ei sisalda alati asjakohast põhiteavet.

²² Miinimumnõuded ("projektitegevused, progress ja tulemused") kehtestati 2007. aasta üldsätete artikli 13 lõikes 4.

7. SELGITUS

PROJEKTITULEMUSTE LEVITAMINE NÕRGAL TASEMEL

Ühe auditeeritud projekti, mille ELi osalus oli üle ühe miljoni euro, erieesmärgid olid muu hulgas järgnevad: edendada looduslikus seisundis raba elupaikade haldamise head tava, andes eeskujule teistele sarnastele projektidele nii antud riigis kui teistes asjassepuutuvates liikmesriikides ning hallates vastavat veebilehte; edendada antud elupaiga haldamise head tava teistel aladel; tõsta riigi, piirkonna ja kohalike kogukondade teadlikkust looduslikus seisundis rabade rahvusvahelisest tähtsusest.

Abisaaja kasutas projekti tulemuste levitamiseks järgmisi meetmeid: teabelehtede koostamine, konverentsi korraldamine teiste alade haldajatele projekti tulemuste ja parima tava levitamiseks ning mitme teabepäeva korraldamine erinevale publikule. Projekti veebileht käivitati 2002. aastal ja suleti 2003. aastal, just enne projekti lõppu. LIFE-andmebaasis pole projekti kohta mingit teavet. Lühidalt öeldes ei saavutatud teadmiste laiemat edasiandmist planeeritud viisil, kuna väljaselgitatud hea tava ja projekti käigus omandatud kogemuste levitamine ei olnud edukas.

PROJEKTITULEMUSTE PIKAAJALINE HALDAMINE

54. Auditiga kontrolliti, kas:

- komisjon teostab projektitulemuste järelkontrolli;
- looduskaitsemeetmete jätkumine pärast projekti lõppu on kindlustatud.

PROJEKTIDE JÄRELKONTROLL PÄRAST LIFE-RAHASTAMISE LÖPPEMIST AITAKS TAGADA JÄTKUSUUTLIKKUST

55. Projektide komisjonipoolne järelkontroll pärast nende lõpetamist soodustaks jätkusuutlikkust. Looduskaitsemeetmete iseloomu tõttu saavad nende tulemused nähtavaks tihti alles pärast teatud aja möödumist. Taimeliikide ja elupaikade taastumine pärast laialt ulatuslike sekkumismeetmete läbiviimist (nt puude ja põõsaste maharaiumine eesmärgiga muuta monokultuurne okaspuumets endiseks toitainevaese pinnasega nõmmrabsaks) võtab aega. Samamoodi ei pruugi linnud taastatud märgalal kohe paljunema hakata.

56. Eriti püsivat hoolitsust nõudvate elupaikade puhul, nagu kuiv rohumaa, nõmm või raba, mis vastasel juhul võivad üle kasvada või jääda pealetungiva taimkatte alla, on suur risk, et LIFE'i abil tehtud investeeringud ei tasu ära, kui pärast projekti lõppemist puuduvad vajalikud korralduslikud ja finantsmehhanismid, et investeeringute mõju säilitada.

57. Selle tulemusel saavad toetuslepingus sõnastatud oodatavad tulemused paljudel juhtudel nähtavaks alles tükk aega pärast projekti lõppu. Pärast viimase makse tegemist ei ole komisjoni talitused aga abisaajatega enam ühenduses ega teosta projektide üle järelevalvet. Seetõttu puudub komisjonil teave LIFE-Loodusest rahastatud looduskaitsemeetmete tulemuste ja pikaajalise mõju kohta.

**METSIKUTE ORHIDEEDEGA KAETUD KUIVAD ROHUMAAD, MIS ON
VÕSAST PUHASTATUD. PIDEV HOOLDUS ON OLULINE, ET VÄLTIDA
LIIGSET VÄLJAKASVAMIST JA VÕSASTUMIST**

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

- 58.** Mõnel juhul teevad järelevaatajad viimase kontrolli enne kõigi investeeringute ja kavandatud meetmete lõpuleviimist. Ehkki mõne meetmega ei pruugi kulusid kaasneda või on meede võimalik lõpule viia alles pärast projekti lõppemist²³, võib meetmete elluviimine olla projektitulemuste jätkuvuse tagamise oluliseks eeltingimuseks.
- 59.** 2005. aastal kehtestas komisjon lepingulise kohustusena LIFE'i-järgse kaitsekava koostamise nõude kõigi uute LIFE-Looduse projektide puhul, kus abisaaja peab sõnastama pikemaajalised eesmärgid ja eelkõige üksikasjaliku plaani muude rahastamisallikate tagamiseks, et kindlustada projekti juhtimine pärast LIFE-rahastamise lõppemist. Iseenesest võivad LIFE'i-järgsed kaitsekavad olla heaks lähtekohaks ja aidata oluliselt kaasa projektitulemuste jätkusuutlikkuse saavutamisele. Kavad ei pruugi aga jätkusuutlikust efektiivselt tagada, kuna nende täitmine ei ole kohustuslik ja komisjoni talitused seda ei kontrolli.

²³ Näiteks laiaulatuslike halduslepingute täitmine on võimalik lõpule viia alles pärast LIFE-meetmete elluviimist, kuid lepingutega tagatakse maa kasutamine vastavaks looduskaitse otstarbeks.

KAITSEMEETMETE JÄTKUMIST PÄRAST PROJEKTI LÖPPU EI KINDLUSTATA

60. Kaitsemeetmete pikaajalise jätkusuutlikkuse peamised tingimused tulenevad projekti ülesehitusest ja komisjoni talitustel tuleb neid käsitleda aegsasti enne projekti lõppu. Tingimused võib määratleda järgmiselt:

- toetuslepingud on abisaajatele või partneritele siduvad ka pärast projekti lõppu;
- projektile eraldatud maad ja kestvuskaupu võib vastaval kaitse-eesmärgil kasutada mõistliku aja vältel;
- abisaaja sõlmitud halduslepingud, partnerlused ja koostöökokkulepped jätkuvad tõenäoliselt ka pärast projekti lõppu;
- LIFE-projekti rakendusetapis koostatud kaitsekorralduskavad kinnitatakse pädevate ametivõimude poolt.

²⁴ Punkt 64: "Kuna seoses kahe mainitud direktiiviga viidi läbi piiratud arvul ja ulatuses kontrollid, avastati 2005. ja 2006. aastal väga vähe rikkumisi. Näiteks Soomes, Prantsusmaal, Kreekas ja Sloveenias ei avastatud 11 633 linnustiku direktiiviga seotud nõuetele vastavuse kontrolliga ja 14 896 elupaikade direktiiviga seotud kontrolliga mitte ühtegi rikkumist." (<http://www.eca.europa.eu>)

61. Abisaajad ei ole õigusaktidega ega muude efektiivsete vahenditega kohustatud rahastatud meetmete mõju säilitama. Õeldu puudutab eriti juhtumeid, kus abisaajad on avalik-õiguslikud asutused või kui projekti teostatakse Natura 2000 alal, aidates sellega kaasa üldiste looduskaitsealaste kohustuste täitmisele vastavas liikmesriigis.

62. Linnustiku ja elupaikade direktiividega seotud LIFE-Looduse looduskaitseprojektide rahastamise õiguslikud nõuded kohustavad liikmesriike selgesõnaliselt ära hoidma teatavate liikide kaitsestaatus kahjustamise. Tegelikuses aga ei kohusta see üldine nõue liikmesriike eraldama LIFE'ist rahastatud üksikprojektidele vajalikke korralduslikke ja rahalisi vahendeid. Lisaks on kontrollikoda mainitud direktiivide ebaefektiivse täitmise kohta hiljuti tähelepanekuid esitanud: nõuetele vastava põllumajandustegevuse tingimuste täitmist kontrolliti vähe ja teostatud kontrollid olid nõrga kvaliteediga (vt kontrollikoja eriaruanne 8/2008 „Kas nõuetele vastavus on mõjus poliitika?“²⁴).

63. Vastupidiselt teiste ELi rahastamisvahendite (nt EAFRD) tingimustele ei ole abisaajad seadusega kohustatud tagama investeeringute kestvuse minimaalseks perioodiks²⁵ ning seda ka juhtudel, kui maa ja kestvuskaupade ostmiseks on kasutatud märkimisväärses ulatuses LIFE'i vahendeid. Nelja projekti puhul ei olnud maaost asjakohaselt kaitstud maakatastrisse kantud tõhusa looduskaitseklausliga, ehkki see on LIFE-abi saamiseks õigusaktidega ette nähtud²⁶. Lisaks tehti viis auditeeritud projektiinvesteeringut kolmanda osapoole maaomandil, ilma et lepinguga oleks tagatud vastavate looduskaitsemeetmete jätkuvus.

²⁵ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005, 20. september 2005, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, artikkel 72 (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1).

²⁶ Kolme sellise projekti puhul Saksamaal registreeriti looduskaitseklausel vastava liiduma kasuks ilma siduvate garantiideta selle kohta, et maad kasutatakse tulevikus looduskaitseks.

8. SELGITUS

TULEMUSTE JÄTKUSUUTLIKKUSE TAGAMISEKS PUUDUB TÕHUS STRUKTUUR

Ühe poole miljoni euro ulatuses ELi vahendeid saanud projekti abisaaja oli sihtelupaiga pikaajalise hooldamise tagamiseks teinud järgmised kokkulepped ja korraldused:

- 2005. aastal maaomanikega viieks aastaks sõlmitud niitude ja karstijärvede hoolduslepingud,
- projektis osalenud maaomanike kaasamine põllumajanduse keskkonnaprogrammi, keskendudes viieaastaseks perioodiks projekti sihtelupaigale,
- kokkulepe müüa maaomanike toodetud hein hobusefarmile, et tagada rohu äraviimine,
- ühe põllumajandusühendusega viieks aastaks sõlmitud näituseruumi rendileping.

Hoolduslepingute täitmist kontrollitakse ainult mitteametlikult, kuna abisaaja (üliskool) ei ole piirkonnas enam esindatud ja projektijuhid ei ole enam tema palgal. Riiklikud järelevalveinspektorid kontrollivad põllumajanduse keskkonnatoetuskava täitmist, kuid selles seatud eesmärgid on üldist laadi ning ei ühti alati LIFE-projekti sihtelupaiga spetsiifikaga. Maaomanike ja hobusefarmi vaheline kokkulepe niidetud heina ostmiseks ei jõustunud. Näituseruumis on endiselt üleval väljapanek karstiala (mägine neem) ja karstijärvede kohta, kuid see ei ole laiemale üldsusele avatud.

- 64.** Nagu kohapealsete audititega tuvastati, on looduskaitsemeetmete jätkamiseks ja järelkontrolliks keeruline rahalisi vahendeid leida. 18 auditeeritud LIFE-Looduse lõpuleviidud projektist kuue puhul ei suutnud projektijuhid tagada vajalikke vahendeid projekti tulemuste säilitamiseks projekti lõpetamisele järgneva aasta vältel. Ühel juhul teatasid projektis osalevad põllumajandusettevõtjad koguni kavatsusest rahastatud meetmete elluviimine lõpetada, kui makseid enam ei tehta, kuna neil puudub meetmete jätkamiseks majanduslik motivatsioon (vt **8. selgitus**).
- 65.** Auditiga ilmnis, et väikestel VVOdel ei ole omavahendite nappuse tõttu võimalik projektitulemuste säilimist tagada. Ühel juhul oli ainsaks sissetulekuallikaks LIFE-toetus (kaasa arvatud riigi täiendav finantsosalus) ning ühel teisel juhul piirdus tulu käimasolevatele projektidele antavate avalike toetustega. See tähendab väga suuri riske projektile pärast ELi rahastamise lõppemist.

HALDUSPLAANID ON VÄGA OLULISED, SEST NENDE ALUSEL VÕTAVAD AMETIASUTUSED KOHUSTUSI, TAGADES SELLEGA PROJEKTI PIKAAJALISED TULEMUSED

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

- 66.** 32 auditeeritud projektis nähti ette kaitsekorralduskavade koostamine (vt *Lisa III*). Kaitsekorralduskavad on olulised, kuna nende abil korraldatakse ametiasutuste tegevust ja kohustatakse neid tagama projektitulemuste püsivus. Kui liikmesriik kaitsekorralduskava heaks kiidab, kohustab see riigiasutusi eraldama asjassepuutuvatele aladele püsiva (nii korraldusliku kui finants-) struktuuri, mis vastutab projektitulemuste jätkuvuse tagamise eest. Halduskavu ei ole aga üldjuhul heaks kiidetud ja LIFE-abi maksmise lõpetamisel ei ole komisjon nende täitmist kontrollinud.
- 67.** Liikmesriigid ei ole kõigi oluliste projekti teostamiskohtade halduskavu heaks kiitnud (nt viie projekti puhul Belgias ja nelja projekti puhul Sloveenias). Seetõttu puudub alus nende kohtade jätkuvaks haldamiseks. Samuti oli abisaajatel raskusi kaasrahastamise leidmisega seoses kehtivate halduslepingutega põllumajanduse keskkonnameetmete raames (vt **9. selgitus**).

RAHASTAMINE PÄRAST PROJEKTI LÕPPEMIST EI OLE TAGATUD

Ühe auditeeritud projekti, mis sai üle miljoni euro ulatuses ELi toetust, peamiseid eesmäärke oli välja töötada vastava Natura 2000 sihtala ühtne haldamisviis ja sõlmida põllumajandusettevõtjatega kokkulepped sihtliikide kaitseks mõeldud erinevate haldusmeetmete elluviimiseks. Sel moel saadud kogemusi kavatsesi kasutada põllumajanduse keskkonnameetmete määratlemiseks, et kaitsta sihtliike ja rakendada meetmeid sarnastes olukordades. Põllumajandusettevõtjatega jõuti kokkuleppele ja finantshüvitis eraldati projekti elluviimise ajaks. Kohalike põllumajandusettevõtjate edasiste põllumajanduse keskkonnameetmete täpsema arengu kohta aga teave puudus. Seetõttu ei ole piisavalt tagatud projektiga saavutatud tulemuste jätkumine, kaasa arvatud saadud teadmiste ja seega ka projekti mõjusust käsitleva teabe levitamine.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

- 68.** LIFE-Looduse toetused aitavad säilitada bioloogilist mitmekesisust, tugevdades ELi liikmesriikide meetmeid ning toetades paljude kodanike ja nende ühenduste püüdlusi liike ja elupaiku kaitsta.
- 69.** LIFE-Looduse haldamine on keeruline: projekte viiakse läbi väga erinevates tingimustes, neid juhivad mitmesugused abisaajad ja nad peaksid avaldama sihtliikidele ja -elupaikadele püsivat mõju, tehes seda muu hulgas saavutatud tulemuste ja saadud teadmiste levitamise abil.
- 70.** Alates esimese rahastamisvahendi LIFE kasutuselevõtust 1992. aastal on komisjon selle juhtimis- ja kontrollisüsteeme edasi arendanud, võttes muu hulgas arvesse kontrollikoja varasemate auditite tulemusi. Käesoleva auditi põhjal võib siiski öelda, et LIFE-Loodusega rahastatavate meetmete jätkumine pärast projekti lõppu ei ole piisavalt tagatud (punktid 18–20).

VALIKUMENETLUS

- 71.** LIFE-Looduse projektide väljavalimiseks rakendatud jätkusuutlikkusega seotud kriteeriumide tähtsus on LIFE+ raames vähenenud. Kuna alakriteeriume ei hinnata, ei ole ka selge, mis sanktsioonid projekte ootavad, kui nad ei vasta ühele või enamale olulisele alakriteeriumile (punktid 22–26).
- 72.** Auditiga ei leitud tõendeid Euroopa Keskkonnaagentuuri ega Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse erialateadmiste rakendamise vastuvõetud valikukorra väljatöötamisel (või seoses mõne muu LIFE-projektide juhtimisega seotud aspektiga), ehkki rahastamisvahendile LIFE kulub 70 % keskkonna peadirektoraadi hallatavast eelarvest (punkt 27).

- 73.** Komisjon tellib saadud projektitaotluste sõltumatu tehnilise hinnangu välishindajatelt. Projektide järjestamise alus (kriteeriumid, alakriteeriumid, hindamine, punktiskaalad jne) ei ole aga huvitatud osapoolte seisukohast piisavalt üksikasjalik ega läbipaistev. Teisalt võib toetuste andmise pikk otsustusprotsess mõjutada projekti elluviimise paindlikkust ja vähendada sidusrühma osalust (punkt 28).

²⁷ Eriaruanne nr 11/2003, punktide 89 järgnev soovitus.

SOOVITUS 1

- i) Komisjon peaks valikukorra üle vaatama, võttes arvesse ekspertide rühma (sh Euroopa Keskkonnaagentuuri või Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse) arvamust, selle kinnitama ja kõigile huvitatud osapooltele kättesaadavaks tegema.
- ii) Valiku tegemisel tuleks eelistada selliseid LIFE-Looduse projektitaotlusi, milles on tagatud tulemuste jätkuvus. Sellega seoses soovitab kontrollikoda komisjonil uurida, kas oleks otstarbekas suundade "Loodus" ja "Keskkond" juhtimine üksteisest eraldada, võttes arvesse nende loomuomaseid erinevusi ja soodustades nende pikaajalist juhtimist²⁷.
- iii) Samuti tuleks kaaluda võimalusi valikumenetlust lühendada, võttes arvesse teistes ELi eelarvest rahastatavates toetuskavades kasutatud lahendusi ning vaadates üle jõusolevad institutsioonidevahelised menetlused.

PROJEKTIDE ELLUVIIMINE

- 74.** 35 projekti kohapealne kontrollimine näitas, et suurem osa ettenähtud investeeringutest oli tehtud ning nende abil aidati kaasa liikide ja elupaikade kaitsestaatuse parandamisele Natura 2000 aladel. Siiski leiti mitmeid projektitulemusi mõjutavaid puudusi. Mõningad rahastatud investeeringud avaldasid sihtliikidele ja -elupaikadele suhteliselt piiratud mõju kas suurte kulude või mõju kiire vähenemise suure tõenäosuse tõttu pärast projekti lõppu, kui vajalikke hooldustöid ei tehta. Lisaks ei ole alati piisavalt tagatud tingimusi projektitulemuste jätkuvuse kindlustamiseks.
- 75.** Looduskaitse välisekspertide teostatav projektide järelevalve keskendub projektide arengu kontrollimisele ja aruandlusele ettenähtud investeeringute ja meetmete seisukohast. Kaitsealaste erieesmärkide – nt sihtliikide ja -elupaikade kaitsestaatuse parandamine – saavutamist ei kontrollita piisavalt. Projekti edendajate ülesannete hulka ei kuulu meetmete sihtliikidele või -elupaikadele avaldatava mõju üle seire teostamine. Selle tulemusel on komisjon tavaliselt hästi informeeritud projekti käigus tehtud investeeringutest, kuid tal puudub teave projekti ettenähtud tulemuste reaalse saavutamise ja nende mõju kohta. Lisaks eeldab tõhus järelevalve, et komisjon määratleks olemasolevate (nt Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa teemakeskuse) erialateadmiste baasil asjakohased näitajad ja kriteeriumid (punktid 30–40).

SOOVITUS 2

- i) Komisjon peaks tegema vajalikud algatused, et parandada projektide järelevalvet seoses saavutatud tulemustega, samuti seoses LIFE'ist rahastatud investeeringute kasutamise tagatistega ning halduslepingute ja -kavade täitmise reaalse olukorraga.
- ii) Projekti tulemite üle järelevalve tegemiseks peaks komisjon välja töötama asjakohased näitajad ja kriteeriumid, kasutades selleks Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa teemakeskuse erialateadmisi.

TULEMUSTE LEVITAMINE

- 76.** Ületamist vajavad mõningad keelelised raskused, samuti tuleks parandada minimaalseid kvaliteedinõudeid projektide veebilehtedel levitatava teabe suhtes. Keskkonna peadirektoraadi LIFE-projektide andmebaas ei võimalda mugavat ja laialdast juurdepääsu omandatud teadmiste ning tehniline ja teadusalane teave ei ole võimalikule erialapublikule üldjuhul kättesaadav (punktid 42–53).

SOOVITUS 3

- i) Komisjon peaks üle vaatama oma teabeedastusstrateegia, -meetmed ja -vahendid, pidades silmas, et erilist tähelepanu tuleks pöörata asjakohase teabe ja omandatud teadmiste edastamisele huvitatud ekspertidele. Samuti tuleks kaaluda LIFE'i andmebaasi teabeotsingu võimaluste parandamist.
- ii) Lisaks tuleks abisaajatelt nõuda üksikasjalikuma tehnilise teabe esitamist kasutatud meetodite, omandatud teadmiste ja määratletud parimate tavade kohta, et tagada nende laiem levitamine.

PROJEKTITULEMUSTE PIKAAJALINE HALDAMINE

- 77.** LIFE-Looduse projektid on Natura 2000 võrgustiku rakendamisele oluliselt kaasa aidanud. Komisjon on aga LIFE-projektidele pärast nende lõppemist vähe tähelepanu pööranud, kui välja arvata nõue koostada projekti lõppedes LIFE'i järgne kaitsekava, ning abisaajad ja partnerid ei ole seaduste ega muude efektiivsete meetmetega kohustatud projektitulemuste jätkuvust tagama. LIFE-Loodusega rahastatud kaitsemeetmete jätkusuutlikkus pärast projekti lõppu ei ole tagatud ning ELi rahaeralduse mõju võib kiiresti väheneda, kuna tehnilisi järelkontrolle ei tehta ja komisjonil puudub järelkontrolli süsteem või muu tagasiulatuv vahend, et tagada tulemuste säilimine (punktid 55–67).

SOOVITUS 4

- i) Nagu on tavaks teiste ELi rahastamisvahendite puhul, tuleks ka LIFE'i toetuslepingutega kohustada abisaajaid – ja ka riiklikke kaasrahastajaid, kui see on asjakohane – tagama, et projekti tulemused säilivad ja ostetud seadmeid kasutatakse vähemalt viie aasta jooksul pärast projekti lõppu. Vastavate lepingutingimuste täitmist tuleks tõhustada asjakohaste sanktsioonide ja sissenõuetega.
- ii) Komisjon peaks kaaluma järelkontrolli süsteemi rakendamist LIFE'i järgse rahastamise suhtes, mis võib nõuda õigusliku raamistiku muutmist.

Kontrollikoda võttis käesoleva aruande vastu 2. juuli 2009. aasta istungil Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

Vítor Manuel da Silva Caldeira
president

KOHAPEAL AUDITEERITUD PROJEKTID

Projekti nr	Liikmesriik	Projekti nimi	Lühinimi	Abisaaja
LIFE00 NAT/B/007148	BE	Meetmed Bassin de la Haine'i roostikuliindude kaitseks	Haine	Natagora/RNOB asbl
LIFE02/ NAT/B/008593	BE	Maasi jõe ülemjooksu kuivade rohumaade taastamine ja jätkusuutlik majandamine	Haute Meuse	Ardenne & Gaume asbl
LIFE03/NAT/B/000024	BE	Looduslike elupaikade integreeritud taastamine sõjaväealadel Natura 2000 raames	Militaire Gebieden	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL (afdeling Natuur)
LIFE05 NAT/B/000090	BE	Madalikul asuva jõgedesüsteemi 'Grote Nete' taastamine	Grote Nete	Natuurpunt Beheer v.z.w.
LIFE00 NAT/B/007156	BE	Tegevuskava kolme metsaala kaitseks ja taastamiseks Flandria Ardennides	3 Bossen Vlaamse Ardennen	World Wide Fund for Nature
LIFE03/NAT/B000019	BE	Saint-Huberti platoo turbaalade ja märgade elupaikade taastamine	Saint Hubert Plateau	Unité de la Gestion Cynégétique du Massif Forestier de St-Hubert asbl, C/O Cantonnement de la Division Nature et forêt
LIFE00 NAT/D/007038	DE	Esmatähtsate liikide taastamisprojekt 'Galenbecker See'	Galenbecker See	Staatliches Amt für Umwelt und Natur Ueckermünde
LIFE05 NAT/D/000057	DE	Hamm and Hangforti vahel asuva Lippe lammi kui kavandatud ühenduse tähtsusega ala optimeerimine	Lippe-Aue	Stadt Hamm, Umweltamt
LIFE00 NAT/D/007042	DE	Erikaitseala 'Düsterdieker Niederung' optimeerimine	SPA Düsterdieker Niederung	Biologisches Station Kreis Steinfurt e.V.
LIFE00 NAT/D/007039	DE	LIFE-projekt 'Grindenschwarzwald'	Grindenschwarzwald	Regierungspräsidium Karlsruhe
LIFE00 NAT/D/007058	DE	Kuiva rohumaa uuendamine ja säilitamine Saksamaal	Trockenrasen Saar	Naturlandstiftung Saar
LIFE00 NAT/D/007043	DE	Turbaraba "Hohes Moor"	Hohes Moor Niedersachsen	Niedersächsisches Umweltministerium
LIFE00 NAT/E/007304	ES	Kavandatud ühenduse tähtsusega ala ja erikaitseala 'Cabo de Gata-Níjar' majandamise parandamine	Cabo de Gata	Consejería de Medio Ambiente de la Junta de Andalucía
LIFE03 NAT/E/000046	ES	Kraetrapi kaitse Kanaari saarte erikaitsealadel	Hubara Canarias	Sociedad Española de Ornitología (SEO/BirdLife)
LIFE03 NAT/E/000050	ES	Ibeeria käapakotka, raisakotka ja musttoonekure kaitse	CBD 2003	Fundación CBDHábitat para la Conservación de la Biodiversidad y su Hábitat
LIFE00 NAT/E/007348	ES	Kavandatud ühenduse tähtsusega ala ja erikaitseala 'La Serena y Sierras periféricas' majandamine	ZEPA La Serena	Consejería de Agricultura y Medio Ambiente - Dir. Gral de Medio Ambiente
LIFE05 NAT/E/000067	ES	"Aiako Harria" kaitse ja taastamine (ES2120016)	LIFE AIAKO HARRIA	Dirección General de Montes y Medio Natural. Departamento para el Desarrollo del Medio Rural
LIFE00 NAT/E/007339	ES	'L'Albufera de Valencia' luite-elupaikade taastamise mudel	Dunas Albufera	Ayuntamiento de Valencia - Concejalía de Devesa y Albufera y Alcaldías de Barrio

Abisaaja staatus	Algus-kuupäev	Löpp-kuupäev	Olukord seisuga 30.6.2008	Kogumaksumus (eurodes)	LIFE'i toetus (eurodes)	%
VVO	1.7.2001	31.12.2007	Lõpetatud	1 740 715	870 358	50%
VVO	1.9.2002	31.3.2007	Lõpetatud	1 934 717	967 359	50%
Avalik	1.9.2003	31.12.2008	Avatud	15 322 373	6 555 658	43%
VVO	8.1.2005	30.9.2010	Avatud	3 120 940	1 560 470	50%
VVO	1.10.2001	11.4.2007	Lõpetatud	2 837 738	1 126 582	40%
VVO	1.9.2003	31.8.2007	Avatud	2 127 540	1 063 770	50%
Belgia kokku				27 084 023	12 144 197	
Avalik	1.5.2001	31.12.2007	Avatud	5 780 907	4 046 635	70%
Avalik	8.1.2005	28.2.2010	Avatud	5 514 593	2 757 297	50%
Avalik	1.7.2001	30.4.2007	Kulukohustustest vabastamine pooleli	4 534 432	2 267 216	50%
Avalik	1.1.2001	31.12.2005	Lõpetatud	1 786 914	893 457	50%
VVO	1.4.2001	31.3.2006	Lõpetatud	1 433 218	842 732	59%
Avalik	1.4.2001	31.3.2006	Lõpetatud	1 288 500	644 250	50%
Saksamaa kokku				20 338 564	11 451 587	
Avalik	1.7.2001	30.6.2005	Lõpetatud	4 303 086	3 012 160	70%
VVO	1.6.2003	31.5.2007	Kulukohustustest vabastamine pooleli	2 630 899	1 973 174	75%
Avalik	1.9.2003	1.9.2007	Avatud	3 286 882	1 972 129	60%
Avalik	1.5.2001	31.8.2005	Lõpetatud	1 853 176	1 297 223	70%
Avalik	1.10.2005	30.9.2009	Avatud	2 260 318	1 130 159	50%
Avalik	1.1.2001	30.6.2004	Lõpetatud	1 951 482	975 741	50%
Hispaania kokku				16 285 843	10 360 586	

Projekti nr	Liik- mesriik	Projekti nimi	Lühinimi	Abisaaja
LIFE00 NAT/IT/007142	IT	Elupaikade seisukorra parandamine taastamise ja/või elektriseadmete muundamise abil	Po ENEL	Consorzio Parco Regionale Delta del Po
LIFE04 NAT/IT/000190	IT	Kaitsemeetmed riikliku metsaameti majandatavatel Natura 2000 aladel	Corpo Forestale	Ministero delle Politiche Agricole e Forestali - Corpo forestale dello Stato - Ufficio per la Biodiversità
LIFE00 NAT/IT/007228	IT	Sitsiilia nulu kaitse nii algupärase kasvukohas kui sellest väljaspool	Nebrodenis	Ente Parco Delle Madonie
LIFE00 NAT/IT/007281	IT	Projekt NEMOS – Alpi märgalapiirkondade olukorra parandamine	Nemos	Provincia autonoma di Trento - Servizio Parchi e Foreste Demaniali
LIFE05 NAT/IT/000009	IT	Ohustatud röövlindude kaitse Matera provintsis	RAPACI LUCANI	Provincia di Matera
LIFE04 NAT/SI/000240	SI	NATURA 2000 Sloveenias – juhtimismudelid ja teabesüsteem	NATSLOMPIS	Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation
LIFE03 NAT/SLO/000077	SI	Rukkiräägu pikaajaline kaitse Sloveenias	Crex Slovenia	DOPPSBirdLife Slovenia
LIFE02 NAT/SLO/008587	SI	Ohustatud elupaikade/liikide kaitse tulevases karstipargis	Karst park	Univerza na Primorskem, Znastevno-raziskovalno središče-Koper
LIFE03 NAT/SLO/000076	SI	Ohustatud liikide ja elupaikade kaitse Secovlje soolatiikide pargis	Secovlje	Soline, Pridelava soli d.o.o.
LIFE00 NAT/SLO/007231	SI	Turbarabad Triglavi rahvuspark	Triglav	Triglavski Narodni Park
LIFE00 NAT/SLO/007223	SI	Veterniki ja Oslica mägiinitede majandamiskava ja kiireloomulised kaitsemeetmed	Dry meadows	Kozjanski Regional Park
LIFE02 NAT/UK/008527	UK	Roostike erikaitsealade strateegilise võrgustiku väljatöötamine hüübi kaitseks	Bittern	Royal Society for the Protection of Birds
LIFE02 NAT/UK/008541	UK	Kiireloomuliste meetmete läbiviimine metsise kaitseks Šotimaal	Capercaillie	Caledonian Partnership, Highland Birchwoods
LIFE04 NAT/GB/000250	UK	Atlandi lõhe kaitse Šotimaal	CASS	Scottish Natural Heritage
LIFE00 NAT/UK/007079	UK	Euroopa nõmmemaid kahjustava linnastumise surve vastu võitlemine Dorsetis	Dorset heaths	Dorset County Council, Planning Division
LIFE00 NAT/UK/007071	UK	Salisbury Plain Natura 2000 alade majandamise parandamine	Salisbury Plain	English Nature
LIFE00 NAT/UK/007078	UK	Šoti soode taastamine	Scottish raised bogs	Scottish Wildlife Trust

	Abisaaja staatus	Algus-kuupäev	Lõpp-kuupäev	Olukord seisuga 30.6.2008	Kogumaksumus (eurodes)	LIFE'i toetus (eurodes)	%
	Avalik	1.7.2001	31.12.2006	Avatud	5 637 965	2 198 806	39%
	Avalik	1.4.2004	30.6.2009	Avatud	2 505 297	1 252 649	50%
	Avalik	1.9.2001	31.8.2005	Lõpetatud	1 161 535	871 151	75%
	Avalik	1.1.2002	30.9.2004	Lõpetatud	1 626 422	796 947	49%
	Avalik	1.10.2005	30.9.2009	Avatud	866 062	649 546	75%
Itaalia kokku					11 797 281	5 769 099	
	Avalik	1.1.2005	31.12.2007	Avatud	1 686 077	843 039	50%
	VVO	1.1.2004	31.3.2007	Kulukohustustest vabastamine pooleli	809 024	606 768	75%
	Avalik	1.10.2002	30.9.2005	Lõpetatud	476 930	357 698	75%
	Era	1.9.2003	1.9.2006	Lõpetatud	714 440	357 220	50%
	Avalik	15.6.2001	30.11.2003	Lõpetatud	470 200	352 650	75%
	VVO	1.1.2001	31.12.2003	Lõpetatud	275 000	206 250	75%
Sloveenia kokku					4 431 671	2 723 625	
	VVO	3.2.2002	30.6.2006	Lõpetatud	6 484 498	3 890 699	60%
	Era	1.2.2002	31.1.2007	Avatud	7 355 440	3 677 720	50%
	Avalik	1.2.2004	31.7.2008	Avatud	4 695 816	2 347 908	50%
	Avalik	1.7.2001	30.6.2005	Kulukohustustest vabastamine pooleli	3 819 840	1 909 920	50%
	Avalik	1.4.2001	30.9.2005	Lõpetatud	3 482 722	1 741 361	50%
	VVO	1.1.2001	1.1.2004	Lõpetatud	2 139 263	1 458 977	68%
Ühendkuningriik kokku					27 977 579	15 026 585	
Kõik kokku					107 914 961	57 475 679	

LIFE+ HINDAMIS- JA VALIKUMENETLUSE AJAKAVA

2007

Alguskuupäev	Lõppkuupäev	Kestus	Sisu
30.11.2007			LIFE+ taotluste liikmesriikidele saatmise tähtaeg
15.1.2008			LIFE+ taotluste liikmesriikide poolt Euroopa Komisjonile edastamise tähtaeg
15.1.2008	15.2.2008	1 kuu	Taotluste vastuvõtmine, registreerimine ja abikõlblikkuse kontrollimine komisjonis. Ka komisjoni võimalike täiendavate teabepäringute esitamine ja neile vastamine
16.2.2008	20.2.2008	5 päeva	Eitavate vastuste saatmine (abikõlbmatute taotluste puhul)
16.2.2008	30.4.2008	2,5 kuud	Abikõlblike taotluste hindamine välisekspertide abiga
1.5.2008	31.7.2008	3 kuud	Taotluste läbivaatamine ning lõpliku põhi- ja reservnimekirja koostamine esitamiseks LIFE+ komiteele
1.5.2008	31.7.2008	3 kuud	Komisjoni talitustevahelised konsultatsioonid
1.8.2008	15.8.2008	2 nädalat	Komisjon saatis väljavalitud taotluste esialgse nimekirja LIFE+ komiteele
15.8.2008	31.8.2008	1 päev	LIFE+ komitee koosolek, kus kinnitati kaasrahastatavate projektide nimekiri
1.9.2008	15.10.2008	1,5 kuud	Dokumendid saadeti Euroopa Parlamendile, võimaldamaks viimasel pärast suvepuhkust oma kontrolliõigust kasutada
15.10.2008			Komisjoni otsus toetuste andmise kohta
15.10.2008	31.10.2008	2 nädalat	Komisjon saatis abisaajatele toetuslepingu projektid
1.11.2008	30.11.2008	1 kuu	Abisaajatel on vastamiseks 30 päeva
1.12.2008	31.12.2008	1 kuu	Komisjon allkirjastas toetuslepingud ja saatis need abisaajatele
1.1.2009			Projektide varaseim võimalik alguskuupäev

2008

Kuupäev või ajavahemik	Sisu
21.11.2008	Taotluste taotlejate poolt liikmesriigi ametiasutustele saatmise tähtaeg
5.1.2009	Taotluste liikmesriikide poolt Euroopa Komisjonile edastamise tähtaeg
jaanuar–juuli 2009	Taotluste nõuetele vastavus, tagasilükkamine ja abikõlblikkus, hindamine ja kontrollimine
31.12.2009	Toetuslepingute allkirjastamise tähtaeg
1.1.2010	2008. aasta projektide varaseim võimalik alguskuupäev

Allikas: LIFE+ Loodus ja Bioloogiline mitmekesisus: 2007. ja 2008. aasta juhendid taotlejatele.

KAITSEKORRALDUSKAVAD

Vastavalt elupaikade direktiivi artiklile 6 kehtestavad liikmesriigid vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on erikaitsealade suhtes eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed. Neid meetmeid rakendatakse Natura 2000 võrgustiku kaudu, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

Kaitsekorralduskava peaks sisaldama järgmisi elemente:

- poliitikat käsitlev avaldus vastavalt elupaikade direktiivi artiklile 6;
- ala kirjeldus, mis sisaldab analüüsi ala varasema kasutuse kohta;
- (nii lühi- kui pikaajaliste) eesmärkide määratlemine;
- piirangute kirjeldus, k.a osalejate loetelu;
- elluviidavate meetmete realistlik nimekiri koos aja- ja finantskavadega;
- üksikasjalik konsultatsiooniprotsess;
- järelevalve ja hindamine.

LIFE+ määruse ((EÜ) nr 614/2007) põhjenduses 6 rõhutatakse vahendi Natura 2000 alade haldamise finantspiiranguid, tõdedes järgmist: „Tuleks kehtestada kord, et tagada Natura 2000 võrgustiku piisav rahastamine, sealhulgas ühenduse kaasfinantseerimine. Kuna käesoleva määrusega rahastatakse üksnes Natura 2000 alade haldamisega seotud parimate tavade seotud või tutvustavaid projekte, peaksid komisjon ja liikmesriigid tagama piisavate rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemise muude vahendite abil võrgustiku haldamiseks, mille aastane maksumus 2004. aastal on hinnanguliselt 6 100 miljonit EUR“.

KOMISJONI VASTUSED

KOMMENTEERITUD KOKKUVÖTE

I.

LIFE on ELi rahastamisvahend, mis on mõeldud keskkonna- ja looduskaitseprojektide rahastamiseks kogu ELis. Rahastamisvahend on olemas aastast 1992.

Praegune rahastamisvahend LIFE+ hõlmab ajavahemikku 1. jaanuar 2007 kuni 31. detsember 2013¹ ja võimaldab keskkonnaprojektide jaoks kaasrahastamise kaudu kasutada ligikaudu 1,7 miljardit eurot. Vähemalt 50 % nimetatud summast eraldatakse looduskaitset ja bioloogilist mitmekesisust edendavatele projektidele.

LIFE+ abil kaasrahastatakse meetmeid kolmes peamises valdkonnas või osas: LIFE+ loodus ja bioloogiline mitmekesisus; LIFE+ keskkonnapoliitika ja -juhtimine; LIFE+ teave ja teabevahetus.

LIFE-Looduse konkreetne eesmärk on aidata kaasa ühenduse looduskaitsealaste õigusaktide rakendamisele – linnudirektiiv (79/409/EMÜ), loodusdirektiiv (92/43/EMÜ) – ja Natura 2000 võrgustiku loomisele. Viimasel kujul (LIFE+ loodus ja bioloogiline mitmekesisus) kaasrahastatakse LIFE+ abil ka innovatiivseid või tutvustavaid projekte, mis aitavad kaasa komisjoni teatise „Bioloogilise mitmekesisuse hävimise peatamine 2010. aastaks ja pärast seda“ eesmärkide rakendamisele.

¹ Rahastamisvahendi LIFE+ õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. mai 2007. aasta määrus (EÜ) nr 614/2007, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas L 149 9. juunil 2007.

KOMISJONI VASTUSED

Kuigi LIFE on kõige olulisem Euroopa rahastamisvahend, mis on spetsiaalselt pühendatud keskkonnale, rahastatakse keskkonnakaitset suurel määral ka muude ühenduse rahastute, nagu struktuurifondide ja EAFRD-i kaudu.

III.

Komisjon tervitab kontrollikoja tähelepanekut, mille kohaselt rahastamisvahendi LIFE'i kasutuselevõttust 1992. aastal on haldus- ja kontrollisüsteeme järk-järgult parandatud, mis näitab, et arvesse on võetud kontrollikoja eelnevaid auditeid.

VI.

Komisjon võtab teadmiseks kontrollikoja positiivse ja konstruktiivse hinnangu LIFE'i programmi looduskaitsealasele mõjule.

Komisjon annab oma parima, et tagada ainult nõuetekohaselt koostatud projektitepanekute heakskiitmine ja nende kavakohane rakendamine. Komisjon kontrollib ka toetuse taotlejate organisatsioonilist ja finantsstruktuuri.

VII.

Komisjon on nõus, et veel on arenguruumi tagamaks, et EL-i poolt kaasrahastatavad looduskaitsemeetmed jätkuvad pärast projektide lõpetamist ja arendavad edasi juba saavutatud olulisi täiustusi.

- a) Tunnistades, et LIFE+ hindamissuunistes ei ole kuigi palju üksikasjalikke küsimusi jätkusuutlikkuse kohta (kõigi kolme LIFE+ osa puhul kasutatakse nüüd ühtset valikuprotsessi, kus kõik projektid üksteisega konkureerivad ja neid võrdselt hinnatakse), sooviks komisjon rõhutada, et jätkusuutlikkus on jätkuvalt valiku ja toetuse andmise oluline osa.

Komisjon nõustub kontrollikoja seisukohaga, et toetuse andmise protsessi pikkus lähtub suure osas rahastamisvahendit LIFE+ käsitlevas määruses sätestatud institutsioonidevahelistest menetlustest.

- b) Alates LIFE+ toimima hakkamisest on suuremat tähelepanu pööranud projektitulemuste järelevalvele ja nende jätkusuutlikkusele, samuti halduskavadele. Nimetatud aspektides on nõuded nüüd rangemad ja selgemad, mis kajastub taotlusvormides ja nendega seoses väljaantud suunistes.
- c) Komisjon on järk-järgult karmistanud toetust saavatele projektidele seatud nõudeid teabelevi osas ja on omalt poolt parandanud LIFE'i veebisaidil kättesaadava teabe kvantiteeti ja kvaliteeti. Komisjon on nõus, et projektitulemusi käsitleva teabe levitamist saab veel parandada.
- d) Komisjon töötab praegu välja süstemaatilise järelevalveste mehhanisme alates aastast 2009, et hinnata jätkusuutlikkust ja asetada suuremat rõhku näitajatele.

VIII.

Komisjon tegeleb praegu jätkusuutlikkuse, teadmiste levitamise ja projekti järelemeetmete küsimustega, muu hulgas süstemaatilise järelevalveste mehhanismide väljatöötamisega alates aastast 2009.

KOMISJONI VASTUSED

SISSEJUHATUS

5.

Komisjon rõhutab, et LIFE+ loodus ja bioloogiline mitmekesisus on peamiselt mõeldud looduskaitse edendamiseks ELis, selle abil toetatakse hüppeliselt arenevaid parimaid tavasid või tutvustavaid meetmeid.

7.

Alates 1992. aastast on LIFE'i raames kaasrahastatud ligikaudu 2 750 projekti. Igal aastal saadakse ja hinnatakse LIFE+ kolme osa raames ligikaudu 700 projektiettepanekut.

10.

Komisjon tegeleb praegu jätkusuutlikkuse hindamiseks süstemaatilisemate järelkülastuste mehhanismide väljatöötamisega alates aastast 2009. Järk-järgult asetatakse suuremat rõhku projektitulemuste järelevalvele ja hindamisele, LIFE+ sisaldab selles osas rangemaid ja selgemaid nõudeid.

AUDITI ULATUS JA LÄHENEMISVIIS

15.

LIFE+ on mõeldud hüppeliselt arenevate parimate tavade või tutvustavate meetmete rakendamiseks. Liikmesriikidel on põhiline vastutus loodusdirektiivi artiklis 6 sätestatud jätkusuutliku looduskaitse eest.

Kuigi LIFE on kõige olulisem Euroopa rahastamisvahend, mis on spetsiaalselt pühendatud keskkonnale, rahastatakse keskkonnakaitset suurel määral ka muude ühenduse rahastute, nagu struktuurifondide ja EAFRD-i kaudu.

TÄHELEPANEKUD

19.

Osa tabelis 1 üksikprojektide puhul tuvastatud puudustest on väljaspool komisjoni kontrolli. Osade puuduste puhul on vastutus kindlasti toetuse saajal (nt kohalikke elanikke ei teavitatud piisavalt), samas kui osad tegurid on väljaspool toetuse saaja kontrolli (nt maahindade tõus, demograafiline surve).

25.

Komisjon tunnistab, et hindajatele on jäetud teatav otsustamisvabadus jätkusuutlikkusega seotud aspektides kriteeriumide „kaitsealane kasutegur“ ja „eesmärkide saavutamise edendamine“ raames, kuid rõhutab, et kasutatud hindamismetodoloogia, mille kohaselt iga projekti hindab kaks sõltumatut hindajat ja märkimisväärsete lahknevuste korral viiakse läbi kolmas hindamine, minimeerib oluliselt nimetatud otsustamisvabaduse mõju valikutulemustele.

26.

Komisjon on võtnud kohustuse tagada, et jätkusuutlikkusega seotud kriteeriume, nagu ka kõiki muid kriteeriume, hinnatakse järjepideval ja läbipaistval viisil.

Komisjon tunnistab, et jätkusuutlikkusega seotud kriteeriumid on LIFE+ raames võrreldes LIFE III-ga vähem läbipaistvad, seda just nendel põhjustel, millele kontrollikoja osutas (et LIFE+ kolme osaga seotud ettepanekuid oleks võimalik samade kriteeriumide alusel hinnata ja lasta neil omavahel konkureerida). Komisjon kaalub seepärast võimalusi jätkusuutlikkuse nähtavuse suurendamiseks hindamiskriteeriumina.

KOMISJONI VASTUSED

1. selgitus

Jätkusuutlikkusega seoses oli enne projekti algust teatavaid kahtlusi ja hindajatel oli õigus, et nad neile tähelepanu juhtisid. Kuid see ei pea tingimata tooma kaasa suurt punktide vähendamist. Näiteks võtab vähe rahastajaid enne projekti algust omale kindla kohustuse jätkata meetmete rahastamist ka tulevikus.

Paljud LIFE'i raames rahastatud projektid nõuavad hooldamist, et saavutatud keskkonnakasutuse oleks püsiv. Selliste projektide rahastamisest loobumine piiraks oluliselt LIFE'i rahastamisest toetust saada võivate elupaikade ja liikide hulka võrreldes direktiivides käsitletutega.

27.

Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse tööd võetakse arvesse jooksvalt ja siis, kui see on asjakohane LIFE'i programmi valikukriteeriumide määratlemise seisukohast. Komisjon jälgib hoolikalt nende tööd.

28.

Komisjon jagab kontrollikoja muret seoses valikuprotsessi pikkusega ja on kontrollikojaga nõus, et see on peamiselt tingitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu vastuvõetud õiguslikus aluses sätestatud nõuetest. Institutsioonidevahelisuse nõue sisaldab ajavahemikku, mil liikmesriik saab ettepanekuga seoses märkusi esitada (6 nädalat), konsulteerimist LIFE'i komiteega (kahenädalase etteteatamisega); Euroopa Parlamendi kontrolliõigust (8 nädalat); ja toetuse andmist käsitlevat otsuse tegemist komisjoni poolt (3 nädalat). Komisjoni enda valikuprotsess alates toetus-kõlblikkuse faasist kuni LIFE+ komiteele saadetava valikunimekirjani võtab keskmiselt 24 nädalat.

Erinevus valikuprotsessi pikkuses võrreldes EAFRD-i ja Euroopa Kalandusfondiga on seletatav erinevate haldus- ja rakendusmehhanismidega. EAFRD-i puhul annab haldus koostöös liikmesriikidega neile olulise vastutuse. See lähenemisviis võimaldab liikmesriikidel projektid välja valida.

Komisjon on nõus, et pikaldane valikuprotsess võib mõne projekti puhul takistuseks olla. LIFE+ puhul on selle probleemiga püütud tegeleda, võttes kasutusele esialgse aruande, mis võimaldab nii toetuse saajal kui ka komisjonil kontrollida, kas rakendamise tingimused on ikka veel asjakohased.

33.

Erandlikel juhtudel väljuvad mõned LIFE'i projektid rakendamise käigus komisjoni ja toetuse saaja kontrolli alt, mis võib tähendada, et nende abil ei saavutata oodatud tulemusi.

3. selgitus

See osa, mida EÜ nimetatud meetmes kaasrahastas, ulatus 25 740 euronile. Kui maa-alune kõrgepingeliin paigaldati, oli toetuse saaja kindel, et seda kasutatakse eksperimentaalse ihtüoloogiakeskuse varustamiseks elektriga. Kahjuks ei andnud pädev ametiasutus nimetatud keskusele LIFE'i projekti vältel vajalikku luba.

KOMISJONI VASTUSED

35.

Nõudeid soodsama kaitsestaatuse nimel tehtavate edusammude järelevalveks on auditeeritud ajavahemiku jooksul ja hiljem järk-järgult karmistatud. Rahastamisvahendi LIFE+ suunistes ja taotlusvormides täpsustatakse, et kõik LIFE+ looduse ja bioloogilise mitmekesisuse projektid peavad sisaldama eraldi järelevalvemeetmeid, et mõõta ja dokumenteerida projekti tõhusust võrreldes esialgse olukorra, eesmärkide ja oodatavate tulemustega.

36.

Tehniline järelevalve on korraldatud, et oleks võimalik kontrollida nii üldeesmärke kui ka erinevate meetmete täpsemaid eesmärke, arvestades seejuures teostatavust ja tulemuslikkust.

5. selgitus

Kontrollikojal on õigus viidates, et tammi purunemise tulemusena ei täidetud täielikult projekti alameetme eesmärki. Siiski tuleks märkida, et nimetatud meede moodustas projekti kogueelarvest vaid väikese osa.

Kokkuvõttes saavutati selle eduka projekti abil kavandatud eelarve raames enam kui peamistes looduskaitsealastes eesmärkides ette nähti.

37.

Komisjon jagab kontrollikoja arvamust selliste näitajate tähtsuse osas, mille abil projekti tulemusi mõõta. Enamikul juhtudel sisaldavad LIFE-Looduse projektid näitajaid ja hindamiskriteeriume. Komisjon tegeleb juba selle aspekti arendamisega.

38.-40.

Komisjon suhtleb järjepidevalt Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskusega. Komisjon nõustub kontrollikojaga selles, et osa praegu Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse poolt väljatöötatavatest näitajatest võivad olla kasulikud LIFE+ programmi raames, ja kavatseb neid jooksvalt arvestada seal, kus asjakohane.

43.

Rahastamisvahendi LIFE teabeedastustegevuse sõltumatu hindamise käigus, mis käsitles ajavahemikku 2000–2007 ja millele kontrollikoda lõi 46 viitab, järeldati, et komisjoni teabeedastustegevus seoses programmiga LIFE oli kasulik ja tõhus. Seda tegevust täiustatakse pidevalt, lähitules muu hulgas nimetatud hindamise tulemustest.

45.

Komisjon on nõus, et üksikasjaliku tehnilise teabe levitamise kallal tuleb veel vaeva näha. Komisjon juba tegeleb sellega, toetudes varasematel aastatel tehtud märkimisväärsetele täiustustele tulemuste levitamise valdkonnas, nagu näiteks kogu ELi hõlmavate looduspäevade korraldamine 2008. aastal.

Projekti raames toetust saanud levitavad laialdaselt oma tehnilisi avastusi töökodade ja konverentside kaudu, mida nad ise korraldavad, või muude projektide kaudu, kasutades selleks isiklikke kontakte.

LIFE'i projektide tulemuste levitamiseks on komisjon oma piiratud vahendid koonandanud nendele tulemustele, mida muudel sidusrühmadel on kõige kasulikum kohaldada, s.t projektidele, mille käigus looduskaitsealane tegevus edukas on olnud.

KOMISJONI VASTUSED

46.

Komisjon tegeleb praegu LIFE'i veebisaidi ja andmebaasi täiustamise ja nende parema kasutamise korraldamisega ning lisab sinna pidevalt uut teavet ja teabekategooriaid.

Samuti palutakse projekti raames toetust saanutel teha kättesaadavaks üksikasjalikum teave. Alates 2009. aastast on neid julgustatud saatma projektide veebilehele oma tehnilisi lõpparuandeid (välja arvatud tundlik teave, nt haruldaste liikide täpne asukoht).

6. selgitus.

Komisjon märgib seoses 6. selgituses nimetatud projektiga (veetaseme reguleerimise kulutasuv meetod), et tehniline teave avalikustati ka kahel rahvusvahelisel konverentsil, mis toimusid 2006. aasta septembris ja 2007. aasta märtsis.

47.

Komisjon on nõus, et kõiki projektide raames väljatöötatud käsiraamatuid ei ole kättesaadavaks tehtud, kuid alates aastast 2007 on hakatud süstemaatiliselt lisama neid, mis on välja töötatud käimasolevate projektide raames. Lisaks valmistatakse ette LIFE'i projektide käigus väljatöötatud tehniliste dokumentide on-line raamatukogu ja see tehakse kättesaadavaks LIFE'i veebisaidi kaudu.

Seoses selliste dokumentide tõlkimisega muudesse keeltesse, kuigi see oleks ideaalne teabelevitamise moodus, on komisjon arvamusel, et teabe jagamine kõikides keeltes õigeaegselt ei oleks ei teostatav, taskukohane ega ka kulutasuv.

48.

Komisjon on nõus, et ELi tasandi koostööd tuleks täiustada. Paljude LIFE'i projektide raames või nendega seoses juba toimib märkimisväärne rahvusvaheline koostöö. Tuleb märkida, et komisjon korraldas 2008. aasta novembris kohtumise, millel vahetati parimaid tavasid seoses LIFE-Looduse projektidega ja millel oli üle 200 osaleja. Kavandatakse täiendavaid programmiga LIFE seotud ELi tasandi kohtumisi.

49.

Komisjon on nõus, et seoses projektiga edastatava teabe rõhuasetus on iga projekti puhul erinev. Siiski soovib komisjon märkida, et alates aastast 2007 peavad kõik LIFE'i projektid vastama miinimumstandarditele, mida on järk-järgult karmistatud, ja kõikide projektide raames tuleb tegeleda teabeedastusega (infotahvlid, veebisaidid, kokkuvõtted kodanikele jne). Enamiku projektide puhul minnakse nõust kaugemale.

Selles valdkonnas kehtivad nõuded on uute projektide puhul palju rangemad ja selgemad kui auditeeritud projektide puhul.

50.

Kontrollikojal on õigus märkides, et mõnel juhul on lihtsam teavet leida, kui see asub LIFE'i projektidele pühendatud veebisaitidel, mitte ei ole toetuse saaja üldisele veebilehele sisestatud projektiteave. Mõnel juhul aga võib teabe esitamine suuremal veebisaidil (näiteks riigi haldusasutuse või suure valitsusvälise organisatsiooni sait) teavitada LIFE'i projektidest suuremat hulka inimesi. Komisjon uurib muude võimaluste teostatavust, näiteks nõuet, et toetuse saaja üldisel veebisaidil oleks link projekti veebisaidile.

KOMISJONI VASTUSED

52.

Komisjon on nõus, et projektide veebisaitide tase on varasemate projektide puhul võrdlemisi kõikum. Komisjon on sellele küsimusele mitu aastat suuremat tähelepanu pööranud ja on nüüd võtnud kasutusele miinimumnõuded sisule, samuti kohustuse, et veebisaiti ajakohastataks sageli ja et seda hoitaks käigus vähemalt viis aastat pärast projekti lõppu.

57.

Praegu töötatakse välja süstemaatilisemat tehnilise järelkontrolli mehhanismi, mis peaks toimima aastast 2009.

58.

Projekti lõpparuandes tuleb anda aru kõikide meetmete kohta. Kahtluse korral võidakse korraldada täiendavaid külastusi.

Siiski vaatab komisjon pärast kontrollikoja tähelepanekut läbi järelevalve teostajatele viimaseks külastuseks antud juhiseid.

60.

Projekti raames toetuse saajad on juba seotud teatavate kohustustega, mis käsitlevad kontrolli ja auditit, maa ostmist ja kestvuskaupade eraldamist, halduskavasid ja veebisaidi käiguhoidmist.

Mis tahes lisakohustused pärast lepingu lõppemist nõuaksid kehtiva LIFE'i määruse muutmist ja tekitaksid mitmeid praktilisi raskusi, nii projekti raames toetuse saajatele kui ka komisjonile endale.

62.

LIFE-Looduse peamine eesmärk on olnud aidata kaasa ühenduse loodust ja bioloogilist mitmekesisust käsitleva ühenduse poliitika ja õiguse, eelkõige direktiivide 79/409/EMÜ ja 92/43/EMÜ rakendamisele ning toetada Natura 2000 võrgustiku arendamist ja rakendamist. Nagu kontrollikoda märgib, kohustavad direktiivid selgesõnaliselt liikmesriike ära hoidma teatavate liikide elupaikade või liikide endi kaitsestaatuse kahjustamise.

LIFE'i üldsätetes on ette nähtud kohustus, mille kohaselt projekti raames toetuse saaja peab komisjoni teavitama kolmandate isikute tegevusest, millel võib olla negatiivne mõju elupaikadele ja liikidele, millele toetus on suunatud. See on mõnel juhul viinud rikkumismenetluste algatamise ja projektide katkestamiseni.

Nõuetele vastavuse kontrollimine on järelevalve ja sanktsioonide süsteem, mis täiendab, kuid ei asenda asjaomastes keskkonnaalastes õigusaktides ettenähtud täitemehhanisme.

63.

Seoses maa ostmisega projekti LIFE-Loodus raames peavad toetuse saajad tagama, et ostuleping ja/või maakatastrisse kandmine sisaldab garantiid, et maaomand on lõplikult eraldatud looduskaitse-eesmärkidel.

LIFE-Looduse projektide raames soetatud kestvuskaubad tuleb samuti määramata ajaks eraldada looduskaitse-eesmärkide täitmiseks.

KOMISJONI VASTUSED

64.

Komisjon on nõus kontrollikoja tähelepanekuga, et mõnikord on keeruline looduskaitsemeetmete jätkamiseks rahalisi vahendeid leida. Samas on Natura 2000 võrgustiku rahastamis- ja haldusmehhanismid liikmesriikides praegu palju arenenumad kui programmi LIFE varasematel aastatel ja teave, mis käsitleb juurdepääsu neile mehhanismidele, on laiemalt levinud (nt Maailma Loodusfondi (WWF) koostatud käsiraamat Natura 2000 raames toimuva rahastamise kohta).

65.

Rangemad rahastamis- ja valikukriteeriumid, mida alates 2006. aastat valikumenetluses kohaldatakse, tagavad, et kaasa rahastatavateks projektideks valitakse ainult jätkusuutlikud ja usaldusväärse finantstaustaga organisatsioonid.

66.

Komisjon on nõus kontrollikoja seisukohaga, et halduskavad, kui need kinnitatakse ja rakendatakse, kujutavad endast projektitulemuste jätkusuutlikkuse ühte peamist tagatist ja see on ka põhjus, miks komisjon nende kinnitamist nõuab.

Uued üldsätted ja uued suunised LIFE+ raames toetuste taotlejatele sisaldavad karmistatud nõudeid, mille kohaselt kuludega seotud halduskavad ja muud sarnased LIFE+ projekti raames koostatud või muudetud kavad on toetuskõlbmatud, kui neid kavasid ei ole õiguspäraselt kinnitatud ja neid ei teostata enne projekti lõppkuupäeva.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

70.

Komisjon toetab kontrollikoja eesmärki, milleks on LIFE'i projektide pikaajalise jätkusuutlikkuse saavutamine. Programm LIFE juba sisaldab sätteid, mille kohaselt ostetud maa ja soetatud kestvuskauad tuleb määrata ajaks eraldada looduskaitsealase tegevuse jätkamiseks pärast projekti lõppu. Siiski on õiguslikke küsimusi ja rakenduspiiranguid, mis on seotud pikaajaliste järelmeetmetega ning mille komisjon ja toetuse saajad ületama peavad.

71.

Komisjon on nõus, et jätkusuutlikkusega seotud kriteeriumid on LIFE+ puhul vähem nähtavad kui LIFE III puhul. See on tingitud kolme LIFE+ osa ühtsest valiku protsessist, kus kõik projektid võistlevad üksteisega ja neid hinnatakse võrdsetl.

Jätkusuutlikkust hinnatakse tehnilise valiku etapis (küsimus 1b.2, milles küsitakse jätkusuutlikkuse kohta valikufaasis). Jätkusuutlikkuse vaatlemisel tuleb arvesse võtta ka toetuse andmise kriteeriume „panus LIFE+ üldeesmärkidesse” ja „ELi rahastamise täiendavus ja optimaalne kasutamine”.

72.

Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa bioloogilise mitmekesisuse teemakeskuse tööd võetakse arvesse jooksvalt ja siis, kui see on asjakohane LIFE'i programmi valikukriteeriumide või haldusaspektide määratlemise seisukohast. Komisjon jälgib hoolikalt nende kahe asutuse tööd.

KOMISJONI VASTUSED

73.

Iga-aastase ettepanekute esitamise üleskutse puhul avaldatavas taotluspaketis on suunised iga LIFE+ osa kohta, samuti hindamisjuhised, milles seletatakse avalikkusele LIFE+ projektiettepanekute hindamise kriteeriume ja menetlusi.

Pikaldane otsustamisprotsess toetuste andmisel, mis on peamiselt tingitud vältimatutest institutsioonidevahelistest menetlustest, võib mõnel juhul mõjutada projekti rakendamise teostatavust. Komisjon on selle probleemiga püüdnud tegeleda, võttes LIFE+ puhul kasutusele esialgse aruande, mis võimaldab nii toetuse saajal kui ka komisjonil kontrollida, kas rakendamise tingimused on ikka veel asjakohased.

Soovitus 1

i-ii)

Komisjon kaalub viise, kuidas jätkusuutlikkuse kriteeriumid osas "Loodus ja bioloogiline mitmekesisus" nähtavamaks muuta.

iii)

Komisjon on valmis uurima võimalusi valikuprotsessi lühendamiseks, kuid rõhutab, et võimalus selleks on institutsioonidevahelistest piirangutest lähtuvalt väga väike.

74.

LIFE+ Loodus on mõeldud astmeliselt muutuvate parimate tavade või tutvustavate meetmete rakendamiseks. Liikmesriikidel on põhiline vastutus loodusdirektiivi artiklis 6 sätestatud jätkusuutliku looduskaitse eest.

75.

Komisjon kaalub, kas looduskaitse välisekspertide teostatav projektide järelevalve hõlmab reeglina eri looduskaitse-eesmärkide saavutamise asjakohast järelevalvet. Projektide raames toetuse saanud peavad jälgima meetmete mõju sihtliikidele ja -elupaikadele.

Enamik LIFE-Looduse projekte sisaldab näitajaid, mille põhjal on võimalik tõendada seatud eesmärkide saavutamist.

Järelevalvenõudeid on järk-järgult karmistatud, need on nüüd rangemad ja selgemad kui LIFE+ puhul.

Soovitus 2

i)

Komisjon tervitab kontrollikoja soovitusi parandada projektide järelevalvet, tuginedes praeguse lähenemisviisi osadele, mille kohaselt juba on prioriteediks saavutatud tulemustega seotud järelevalve, LIFE'ist rahastatud investeeringute kasutamise jätkusuutlikkus ning halduskavade vastuvõtmine ja rakendamine.

ii)

Komisjon on nõus jooksvalt kasutama Euroopa Keskkonnaagentuuri ja Euroopa teemakeskuse asjakohaseid erialateadmisi järelevalvekriteeriumide väljatöötamisel.

KOMISJONI VASTUSED

76.

Komisjon suurendab järk-järgult nende keelte hulka, mida kasutatakse LIFE+ halduses ja teabevahetuses. Siiski on kõikide keelte kasutamine teabelevis liialt kulukas ja ebapraktiline märkimisväärsete kulu/kasu ja ajakulu aspektide tõttu.

Komisjon on järk-järgult karmistanud veebilehtede sisu käsitlevaid miinimumnõudeid ja kvaliteedistandardeid.

LIFE'i veebisaiti ja projekti andmebaasi täiustatakse pidevalt.

Soovitus 3

Komisjon tervitab kontrollikoja soovitusi tehnilise teabe suurema levitamise kohta ja projekti andmebaasi kohta, märkides, et teabeedastusstrateegiat on juba märkimisväärselt parandatud ja seda tehakse ka tulevikus.

77.

Projektide jätkusuutlikkus tugineb muu hulgas ka projektikavadele ja seda uuritakse valikuprotsessi käigus. Väljavalitud projektid on need, millel on muude kriteeriumide seas ka võimalus olla jätkusuutlik. Projektide raames toetuse saajatel on samuti huvi, et tulemused oleksid püsivad. On veel võimalik parandada ELi kaasrahastatud looduskaitsemeetmete jätkusuutlikkuse tagamist pärast projektide lõpetamist. Siiski peaksid eelnevalt nimetatud tegurid tagama jätkusuutlikkuse.

Komisjon tegeleb praegu jätkusuutlikkuse hindamiseks süstemaatilisemate järelkülastuste mehhanismide väljatöötamisega alates aastast 2009.

Soovitus 4

i)

Komisjon toetab kontrollikoja eesmärki, milleks on LIFE'i projektide pikaajalise jätkusuutlikkuse saavutamine. Programm LIFE juba sisaldab sätteid, mille kohaselt ostetud maa ja soetatud kestva kaubad tuleb määrata ajaks eraldada looduskaitsealase tegevuse jätkamiseks pärast projekti lõppu. Siiski on õiguslikke küsimusi ja rakenduspiiranguid, mis on seotud pikaajaliste järelmeetmetega ning mille komisjon ja toetuse saajad ületama peavad. Sellest hoolimata uurib komisjon, millises ulatuses saaks nimetatud soovitus rakendada.

Euroopa Kontrollikoda

Eriaruanne nr 11/2009

LIFE-Looduse projektide jätkusuutlikkus ja komisjonipoolne juhtimine

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

2009 — 60 lk — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9207-429-6

doi 10.2865/705

Euroopa Liidu väljaannete tellimine

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- raamatukauplustes, esitades pealkirja, väljaandja ja/või ISBNi numbri;
- võtke otse ühendust meie müügiesindajatega; kontaktandmed leiate veebilehelt <http://bookshop.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustes ja delegatsioonides;
- kontaktandmed leiate veebilehelt <http://ec.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

KÄESOLEVAS ARUANDES ANALÜÜSIB EUROOPA KONTROLLIKODA SEDA, KUI MÕJUSALT HALDAB KOMISJON LIFE-LOODUSE PROJEKTE PROJEKTITULEMUSTE JÄTKUSUUTLIKKUSE SEISUKOHAST. ARUANDES ON ÄRA TOODUD ÜSIKASJALIK TEAVE PROJEKTITSÜKLI NELJAST PEAMISEST ETAPIST, MILLEKS ON VALIKUMENETLUS, PROJEKTIDE ELLUVIIMINE JA JÄRELEVALVE, TULEMUSTE LEVITAMINE JA PROJEKTITULEMUSTE PIKAAJALINE JUHTIMINE. AUDITI KÄIGUS TEHTI 35 PROJEKTI LÄBIVAATAMISEKS KOHAPEALSEID AUDITIKÄIKE KUUDE LIIKMESRIIKI NING NENDE TULEMUSTE ALUSEL ESITATI SOOVITUSED IGA ETAPI JAOKS, ET PARANDADA TULEVASTE LIFE-LOODUSE PROJEKTIDE JÄTKUSUUTLIKKUST.

EUROOPA KONTROLLIKODA

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-9207-429-6

9 789292 074296